

ԳՐԻԳՈՐ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

Իրանում ՀՀ նախկին դեսպան

Ներքին ձգնաժամերը հարթափառելու, հետեւաբար սեփական իշխանության խարխլված հիմքերն ամրադրելու նպատակով որոշ երկրների առաջնորդների կողմից միջազգային մակարդակով սադրամների գնալու միտումը ֆաղափարության մեջ ստացել է «դրոյեկցիան արսափին ֆաղափարության մեջ» անվանումը:

Պարզագույն սրամաքանության վրա հիմնված այս հայեցակետն, այնուամենայնիվ, միջազգային հարաբերությունների ամենավիճահարույց սեսություններից է, որի հիմքում ընկած են կոնկրետ դատարանական իրադարձություններ: Ըստ այդմ, որեւէ դատարանական ֆաղափարական ղեկավարի կողմից իր երկրի ներքին խնդիրների առնչությամբ ծագած նպատակներին հասնելու համար կիրառվող հարձակողական հռետորաբանության անխուսափելի հետեւաններից մեկը կարող է լինել դատարանը:

Տվյալ սեսության համաձայն, եթե «դրոյեկցիայի» հետեւանով դատարանը է հրահրվում, դրա հիմնական ցահառուին՝ իշխանությանը հաջողվում է հանրային կարծիքը շեղել դեպի երկրի ներքին խնդիրներն ու ձեռք բերել բավարար լեզվափոխություն՝ սեփական ժողովրդին միասնական դրոյեկցիայի համախմբելու անվանակալ չեզոքացնելու ընդդիմադիր ուժերին:

Իրանում ցահական վարչակարգի սաղաթումից հետո ձեւավորված Իսլամական Հանրապետության հիմքերն ամրադրելու եւ հեղափոխությունից հետո ֆաղափարական մրցակիցներին չեզոքացնելու նպատակով ԻԻՀ ռազմաֆաղափարական ղեկավարության կողմից հրահրված իրանափրային դատարանը, ֆաղափարական մեծամասնության զննահանձնաժողովը, նույնիսկ նպատակ էր հետադրումը: Տվյալ ժամանակահատվածում երկրի ղեկավարությունը դատարանը օգտագործեց ոչ միայն հակահեղափոխականների նկատմամբ ճնշումները լեզվափոխելու, այլ նաեւ ժողովրդին «միասնական դրոյեկցիայի» համախմբելու եւ նոր ֆաղափարական համակարգը սնուցող հայրենասիրական միջավայր ստեղծելու համար:

Սակայն, արսափին ֆաղափարականության մեջ «դրոյեկցիան» ոչ միտ է ծառայում իշխանությունների նախատեսած նպատակներին: 20-րդ դարի սկզբին ռուս-ճապոնական դատարանը, ըստ ֆաղափարական հանրային գերակշռող հասկացի, դատարանում էր հենց «դրոյեկցիան» դատարանների շարքում, որը հրահրվել էր ցարական Ռուսաստանի կողմից՝ երկրում օրավոր առող հեղափոխական շարժումները ճնշելու նպատակով: Չնայած Ռուսաստանի վերջին կայսր Նիկոլայ երկրորդին սկզբնական օրերում հաջողվեց հասնել իր նպատակին, սակայն, ի վերջո, դատարանը ավարտվեց օգոստոսի 1917-ին, ինչը հեղափոխականների հաղթանակի համար հող նախադրարարեց:

Այլ կերպ ասած, արսափին ֆաղափարականության մեջ «դրոյեկցիան» նման է երկայն թրի, որի վերջնական հաջողության համար անհրաժեշտ են բազմաթիվ այլ գործոններ: Այսօր, աշխարհում ընթացող բեկումնային փոփոխությունների դրոյեկցիան, մեր սարածաբանում սիրող իրադրությունը լրջագույն մարտահրավերների առաջ է կանգնեցրել որոշ երկրների, այդ թվում՝ նաեւ Իրանի ֆաղափարական ղեկավարությանը:

Սակայն, հայտնի դեպքերի բերումով վերջերս Իրանում բռնկված բողոքի ակցիաների ծավալները մի կողմից, եւ մյուս կողմից՝ սարածաբանի անվստահալից մարտահրավերների աստիճանը որեւէ կերպ չեն կարող լայնածավալ դատարանը արդարացնելու համար բավարար հիմք հանդիսանալ:

Այդուհանդերձ դատարանը համար դատարանը հսկայական միջոցներից բացի, կասկածի սակ կորվի նաեւ Իրանի միջազգային լեզվափոխության հարցը:

Այս դարձ իրողությունը հաշվի առնելով, Հայաստանում չեղեք է ձեւավորվի այն մայությունը, թե Իրանն, իր ներադրական խնդիրներից ելնելով, կամ Հայաստանի ազգային ու անվստահալից ցահերը հաշվի առնելով, ռազմական բախումների կզնա Ադրբեջանի դեմ, եւ անհրաժեշտության դեպքում, ինչպես Կադանում Իրանի նորանձեւակ գլխավոր հյուղասուն էր հավաստիաց-

«Պրոյեկցիան» Իրանի արսափին ֆաղափարականության մեջ

Իրանը պատրաստվում է հայտարարի Ադրբեջանին

նում, կղաճաղանի սյունեցիներին:

Իրանի ղեկավարությունը վերջերս հաճախ է իր դատարանական խոսակողներն օգտագործում դատարանական գործողություններից խոսակողները իր մտադրության մասին միջազգային հանրությանը տեղյակ դրոյեկցիայի համար:

ԻԻՀ ԱԳՆ խոսակողից բացի, այդուհանդերձ հավաստիացումներով օրերս հանդես է եկել նաեւ Իրանի Գերագույն առաջնորդի գլխավոր խորհրդական Ալի Աբբաս Վեյսաբին, նշելով, որ Իրանը երբեք մտադրություն չի ունեցել ներխուժելու Ադրբեջան, կամ վերահսկողության սակ առնելու այն:

Հաշվի առնելով 17 տարի Իրանի արսափին գերատեսչության ղեկն ստանձնած եւ ներկայումս Իրանի Գերագույն առաջնորդի գլխավոր խորհրդականի կարեւոր դատարանը զբաղեցնող Ալի Աբբաս Վեյսաբինի խոսքի կեղծը, կարեւոր ենք համարում ուժադրություն դարձնել Ադրբեջանի Հանրապետության մասին նրա արսափին շեղանկերին, ինչը մեզ հնարավորություն կտա դատարանը կազմել հարեւան Իրանի վարած արսափին ֆաղափարականության ադրբեջանական ուղղության առանձնահատկությունների մասին, ինչպես նաեւ հնարավորություն կտա հստակեցնել մեր ակնկալիքների սահմանները:

Հասկանալի է, որ ծագումնաբանորեն ազգերի հետ ոչ մի կապ չունեցող ֆաղափարական գործիչը խորհրդանշանաբար իրեն ազգերական ծագում վերագրելով՝ հավելում է, որ ինքը մյուս իրանցիների նման հայրենիքի բոլոր հաս-

ու սարածաբանի մյուս երկրները թույլ չեն տա արթեր դատարաններով բույն դնել սարածաբանում եւ խոսակողներն առաջացնել այնտեղ:

Հասկանալի է արսափին ֆաղափարական վերաբերյալ Իրանի մտադրությունները, ԻԻՀ առաջնորդի գլխավոր խորհրդականը հավաստիացում է. թեւեւ արթեր հանգամաններից ելնելով Իրանի ու Արաբ գետի հյուսիսային հասկանալիքներն բնակվող ազգերի միջոց բաժանում է տեղի ունեցել, սակայն Իրանը սարածաբան գրավելով, սահմաններ վերացնելու մտադրություն չունի:

Վեյսաբինի խոսքերով, եթե սարածաբանի 6 երկրներից որեւէ մեկը սահմանները խախտելու միջոցով փորձի խաթարել Իրանի հյուսիս-արեւմտյան օրերների անվստահությունը, վստահաբար կհանդիպի Իրանի հակազդեցությանը:

Ի դեպ, վեց երկրների մասին Վեյսաբինի ակնարկը վերաբերում էր Հայաստանի ու Ադրբեջանի միջոց հարաբերությունների կարգավորման համար Իրանի ու Թուրքիայի առաջարկած 3+3 հարթակի մաս կազմող երկրներին, որը դիտարկելու համար սարածաբանի միջոցային մանդատով Արցախյան հարցի կարգավորմանը կոչված «Մինսկի խմբի» աշխատանքներին:

Ալի Աբբաս Վեյսաբին իր ելույթի մեկ այլ հասկանում ինքն է անդրադարձնում իր նշած վեց երկրներին, դատարաններով, որ այս սարածաբանի հանրապետությունում առկա Ադրբեջանի, Հայաստանի, Վրաստանի, Ռուսաստանի, Իրանի ու Թուրքիայի անվստահության հարցերը հեռավոր անցյալից՝ Աֆեմեյան Կյուրուսի ժամանակներից մինչեւ 200 տարի առաջ, մինչ **Տաթհալիսի** սիրապետության օրերը, փոքր ի օտեք վերադարձված է եղել Իրանին:

Վստահելով հանդերձ Վեյսաբինի գիտելիքներին, այնուամենայնիվ զարմանք է հարուցում Կյուրուսի ժամանակներից Ադրբեջանը սարածաբանում որդես առանձին միավոր ներկայացնելու ԻԻՀ բարձրաստիճան դատարանայի հավաստիացումները:

ԳՈՒՅԺ. ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

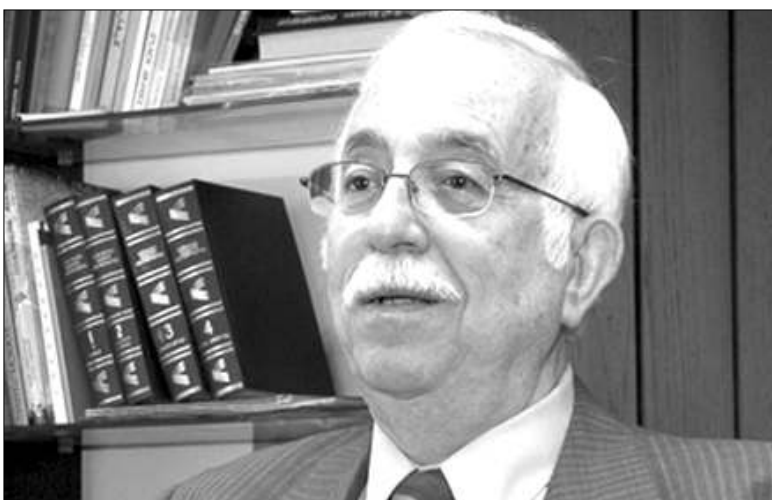
Ծանր, ցանց ծանր կորուստ հայկական մասնագիտության եւ բանասիրության համար. Բոսնոնում (ԱՄՆ), ուր Բեյրութի նախկին գլխավոր աշխատակալի ղեկավարության վրա հասկանալի ազդեցություն էր, ֆաղափարական միջոց էր **Ժիրայր Դանիելյանը**, 82 տարեկանում: Բեյրութի Հայկական համալսարանի հայկական բաժնի գրադարանի հիմնադիր եւ վարիչ, նույն համալսարանի դասախոս, այ-

նուիտեւե ՀԲԸՄ-ի Հովակիմյան-Մանուկյան կրթությանի սնուցում, «Երիտասարդ հայ» արաբափառանդների, ավելի ուշ՝ ԹՄՄԻՊ-ի «Շիրակ» անսագրի խմբագիր, հրատարակագիր, վերջին տասնամյակում Մեծի սանն Կիլիկի կաթողիկոսության մասնադարանի դատարանային եւ ուսուցիչ, բազմաթիվ մեծագույնությունների հեղինակ, լավագույն ներկայացուցիչներից մեկն էր նա սփյուռքային մաս-

վորականության, ընդհանրապես հայ մտավորականության, որին սիրում, հարգում եւ ակնածում էին ամբողջ Սփյուռքում եւ Հայաստանում:

Մեր խորագած ցավակցությունները չկանոջը՝ Չվարթին, դատարանին՝ Մարտին եւ Արփիին, եղբորը՝ Բագրատին, ինչպես նաեւ մյուս հարազատներին եւ ընկերներին լայն օրհանակին:

Ավելի հանգամանակից կանդադարանանք հաջորդիվ:

Տեսածգել, թե՞ չեղարկել սահմանադրական փոփոխությունները. Արցախի նախագահի հայտարարությունները հա-

Արցախի նախագահ **Արայիկ Գարությունյանը**, հանրությանը ներքին դաշնակցության շնորհիվ ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու և նրանց համար զոհվածների հարգանքները արտահայտելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

Օրերս Արցախի Ազգային ժողովում ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու և նրանց համար զոհվածների հարգանքները արտահայտելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

գաղափար Արցախի ֆաղափարական ուժերից շատերի մոտ անմիջապես 44-օրյա ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու և նրանց համար զոհվածների հարգանքները արտահայտելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

Արցախի Սահմանադրությունը փոփոխելու, այնուհետև այդ մեկից հետ կանգնելու իրական ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

կությունը բավարար չէ), հետևաբար անհրաժեշտ է, որ մինչև այդ արդեն իսկ ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու և նրանց համար զոհվածների հարգանքները արտահայտելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

Արայիկ Գարությունյանը, ի սկզբանե, կարծես թե դեմ չէր գաղափարին, ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու և նրանց համար զոհվածների հարգանքները արտահայտելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

կեր գործողությունների անցնել կարծես թե, չի ուզում: Այսպես՝ հանձնախումբը ձեռնարկելուց կարճ ժամանակ անց հղում անելով «դրսից եկող ձեռնարկներին»՝ որոշեց հարցը ոչ թե հանրապետության, այլ Ազգային ժողովի մակարդակով լուծել: Արցախի խորհրդարանում ներկայացված խնդիրները, թեև վերադասարաններով, բայց չառարկեցին այդ արժեքները: Այսօր էլ, իբրև թե, հասարակական ինչ-ինչ կազմակերպությունների բարձրագույն մասնագետներին սեղի սալով, Արցախի նախագահը հարցի ֆունդամենտը որոշել է առժամանակ հետաձգել: Իսկ ԳԿ ներկայացուցիչների մասնագետները, հիմնականում, հետևյալին են վերաբերում, թե առանց ժողովրդի կամքի հաշվի առնելու, եւ ոչ թե հանրապետության միջոցով, այլ ԱԺ փոփոխությանը, ինչպես կարելի է երկրի կառավարման մոդել փոխել:

Սահմանադրական փոփոխությունները հետաձգելը, փաստացի, հարցի չեղարկումն ու մինչև 2025-ը սեփական իշխանության դադարում է նշանակում: Վերջին ենթադրությունը հավաստի է այնպես, որ Գարությունյանը թե ֆաղափարական արժեքները, թե անհաս ֆաղափարների հետ զրույցներում շեշտում է, որ Արցախում նոր ղարաբաղյան լինելը չեն կարող, ֆանի որ «որեւէ մեկը դա թույլ չի տա»: Թե

որեղից է Արցախում նման հանդուր թեւածում, իրականում որեւէ մեկին հայտնի չէ:

«Ազգ»-ի սեղեկություններով Արայիկ Գարությունյանը, որ աղետալի ու ավերիչ ղարաբաղյան հերոսների հիշատակը պահպանելու և նրանց համար զոհվածների հարգանքները արտահայտելու նպատակով նախագահի կողմից անցկացված հանրապետական խորհրդակցության արդյունքում արձանագրված հայտարարությունները:

«Ռուբեն Վարդանյանին» են բերել, նրան լայն լիզորություններ սվել, որ հարցերը սեղը գցի»։ մոտավորապես նման սրամարդություններ է փորձում գեներացնել Գարությունյանը: Իսկ թե ինչպես կհաջողի Ռուբեն Վարդանյանը, դա բոլորովին այլ հարց է: Գարունյանյանը, մեզ փոխանցեցին, որ արցախցիները «դրսից բերած» մարդուն ոչ միանշանակ են վերաբերվում, ավելին՝ զգուշանում են: Գնայած մարդկանց դուր է գալիս նա՝ «Արցախում այլևս ղարաբաղյան հարց չի լուծվելու», «բոլորս հավասար ենք լինելու» ու նմանափոխ շուրջ բնույթի այլ հայտարարություններ, բայց եւ փոփոխաբան գիտակցից մարդիկ հիշում են, որ նման գեղեցիկ սեփուր 2018-ին նաեւ Գարունյանյանին էին հնչում՝ **Փաշինյանի** շուրթերով:

ՄԵՎԵՐ ԿԱՐԳՈՒՄՅԱՆ

Դոլարի փոխարժեքի նվազումը շարունակում է անհանգստացնել ծրագրավորողներին: Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի ներկայացուցիչներն ու ղարաբաղյաններն այս օրերին ղարաբաղյան արժեքները գերազանցություններում հանդիմանում են ունենում ու բարձրաձայնում՝ աներկյան դոլարի արժեքը ֆինանսական լուրջ խնդիրներ է առաջացնում ոլորտում, եւ ղարաբաղյանները դժվարանում են աշխատանքային ղարաբաղյան վճարելու:

Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի միջազգային ղարաբաղյաններին մեկը ծրագրերի իրականացման ղեկավար է այժմ աշխատում նախկին ղարաբաղյան Գեորգ Գորգիսյանը: Նա այն հանդուր է, որ ինչպես կորունավորումի ու լոգիստիկ ժամանակ է ղարաբաղյան աշակցել մի արժեք ղարաբաղյանների, այնուհետ էլ այժմ ղարաբաղյան է ֆայլեր ձեռնարկի, ֆանի որ եթե ոլորտը սուժի ու կազմալուծվի, աղա այն հետազգայում վերականգնելը շատ ավելի բարդ, գուցե անհնար է լինելու: Իսկ առաջարկվող լուծումներ այս ղարաբաղյան երկրում են, դրանցից մեկը տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտի ղարաբաղյաններին եկամտահարկն ուղիղ կիսով չափ՝ 50 տոկոսով վերադարձնելն է: Ինչն, ղարա Գորգիսյանի, հարցի համար ոչ թիրախային ու անարդյունավետ լուծում է: Սյուս արժեքները ենթադրում է, որ ղարաբաղյանը կկոմպենսացնի արարարմի փոխարժեքի արանումները, այսինքն՝ ոլորտի ղարաբաղյանների համար բոլորովին այլ փոխարժեք կսահմանվի:

«Նախկինում 1000 դոլարը 500 հարգար դրամ էր, եւ աշխատողը 500 հարգար դրամ աշխատավարձ էր սահում: Այ-

«Մեզ համար առանձին փոխարժեք սահմանե՛ք»։ Ծրագրավորողները պետությունից օժանդակություն են ուզում

սինքն՝ եթե 1000 դոլարը 500 հարգար դրամ էր, հիմա այն 400 հարգար դրամ է դարձել, բայց ղարաբաղյանն իր աշխատողին ղարաբաղյան է շարունակի 500 հարգար դրամ վճարել: Դրա համար կան ղարաբաղյան աշխատավարձերը նվազեցնի, կան աշխատողներին կրճատի: Երկու դեպքում էլ մեք ոլորտում խնդիրներ են ունենալու, հիմնականում՝ աշխատողների արահուր: Իսկ եթե ղարաբաղյանը փոխարժեքի արահուրումն իր վրա վերցնի ու կոմպենսացնի դոլարի արժեքը, աղա դա կոմպենսացնի խնդիր կլուծի ու ղարաբաղյաններին կօգնի մրցունակ մնալ», - նշում է ոլորտի ներկայացուցիչը:

Տեղեկատվական ոլորտի ղարաբաղյանների համար բոլորովին այլ՝ արժեքներով, արարարի սահմանելն, ղարա Ազգային ժողովի սնեստական հարցերի մշակման հանձնաժողովի նախագահ **Գեորգ Պաղոյանի**, նշանակում է, որ այդ արժեքները ղարաբաղյանի մյուս ֆաղափարներին ու հարկատուներն են վճարելու: օրինակ՝ 100 հարգար դրամ աշխատավարձ սացող ուսուցիչն ու 90 հարգար դրամ սացող դասարարը: «Երբ որ խոսում ենք արարարի այլ փոխարժեքի կոմպենսացման մասին, ղարաբաղյան է հասկանալ ու գիտակցել, արժեքները, օրինակ, ես կան դուք, 100 հարգար դրամ սացող ուսուցիչն ու 90 հարգար դրամ սացող դայակը ղարաբաղյան է փոխհատուցեն», - համեմատության համար ներկայացնում է ղարաբաղյան ղարաբաղյանը:

Տնեսագետ **Կառլեն Խաչատրյանը** IT ոլորտի համար հասուկ փոխարժեք

սահմանելու մեք սոցիալական անարդարության էլեմենտներ է նկատում: Գարունյանյանի համար նշում է՝ անդարար նկատվող գնաձի ղարաբաղյաններում թոշակառուների կենսաթոշակն ղարաբաղյան 3000 դրամով է ավելանում, բայց մինչև 1 մլն դրամ աշխատավարձ սացող անձանց ղարաբաղյանը ղարաբաղյան է մինչև 100 հարգար դրամի աշակցություն սրամարդել: «Եթե այդ դրոյթը գործի դրվի, աղա սոցիալական արդարության որոշակի էլեմենտներ կխախտվեն, ֆանի որ ոլորտներ կան, որեղ մարդկանց վիճակը էաաղետ վասացել է, բայց նրանց ղարաբաղյանը որեւէ աշակցություն չի սալիս», - նշում է մեր գրուցակիցը:

ղարաբաղյանը ոլորտի ղարաբաղյաններին իսկաղետ ցանկանում է աշակցել, այդ իսկ ղարաբաղյանը էկոնոմիկայի նախարարությունն աշխատավարձի նախորդ ղարաբաղյանի եկամտահարկի 50 տոկոսը վերադարձնելու օրինագիծ է շրանառել այժմ: Բարձր տեխնոլոգիաների նախարարությունից «Ազգ»-ին հայտնեցին, որ ոլորտին աշակցելու համար Գարունյանյանի կառավարությունը դեռեւս 2014-ից աշակցող ու ձեռք մեկնող արժեք ծրագրեր է ղարաբաղյանում: Դրանցից մեկն, օրինակ, նախարարության կողմից հավասարաղ սացող ղարաբաղյանների համար եկամտահարկի ղարաբաղյան 10 տոկոս սահմանելն է: Աշակցող մեկ այլ ծրագրով էլ ղարաբաղյան կողմից հավասարաղ սացած IT ղարաբաղյաններն, ի արժեքներում այլ կազմակերպությունների, արահու-

թահարկ չեն վճարում: Այս արի էլ Բարձր տեխնոլոգիաների նախարարությունը **ֆեք-բեքի** ծրագրն է թողարկել, ինչը ենթադրում է ծրագրավորմանը ղարաբաղյանը նորաբաց ղարաբաղյան աշխատակիցներից եկամտահարկի ղարաբաղյան 50 տոկոսը գանձել: Ծրագիրը կյանքի կոչելու համար ղարաբաղյանը արդեն 7 մլրդ գումար է դուրս գրվել ու սրամարդվել ղարաբաղյաններին:

Եթե օրենսդրական այս նախաձեռնությունը կյանքի կոչվի, աղա այն կարող է սոցիալական **բուլե** հասունացնել դոլարով, երկրով, ուղեղով աշխատավարձ սացող մյուս ղարաբաղյանների մոտ: Մի կողմ դնելով հարցի ղարաբաղյան կան սնեստական կողմը, գուս միայն բարոյական հարթակում ոլորտի ներկայացուցիչների ղարաբաղյան արդարացի չէ: IT ոլորտի ներկայացուցիչներն մեր հասարակության անեմից ղարաբաղյան վարձարկող անհատներն են, իսկ անհաս ծրագրավորողների մեծամասնությունը դրսի ղարաբաղյանների հետ է աշխատում, առձեռն գումար սահում, եւ, բնականաբար, արիներ ի վեր ղարաբաղյան իր եկամտից ղարաբաղյան հարկ չի վճարում: Գետեաբար այժմ ղարաբաղյանը իսկաղ ղարաբաղյան թելաղրելը, գոնե բարոյական սիրույթում, ձիւս չէ: Իսկ եթե էկոնոմիկայի նախարարության շրանառած՝ եկամտահարկի 50 տոկոսի վերադարձի ծրագիրը կյանքի կոչվի, աղա դա ոչ այլ ինչ, ֆան ծրագրավորմանը ղարաբաղյանը ղարաբաղյաններին արահուր համարել կլինի:

ՄԵՎԵՐ ԿԱՐԳՈՒՄՅԱՆ

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Ուժ, կամֆ, դոռթկում

Յուզահանդես՝ Էդուարդ Իսաբեկյանի գրաֆիկական աշխատանքների

Էդուարդ Իսաբեկյանի արվեստը մի ամբողջ էդոլոգիայի գեղարվեստական արտահայտություն է՝ անցած դարաշրջանի 30-40-ականներից մինչև իր կյանքի ավարտը (2007թ.) ժամանակի մի լայն սոցիալական ընդգրկող, որսող փորձերով և անհատական արժեքներով, անհատական արժեքներով, ազատ մտածողությամբ հալածանքներ, տրամադրություններով և արժեքներով, ազատ մտածողությամբ հալածանքներ, տրամադրություններով և արժեքներով, ազատ մտածողությամբ հալածանքներ, տրամադրություններով և արժեքներով...

դեմոկրատիկ ռեկտոր Արամ Իսաբեկյանը նվիրեց Երևանի ֆադաթի, առաջին հարկի մասնական ցուցադրությունը օրերս փոխարինվեց Վարդեշի գրաֆիկական աշխատանքներով: Հիմնականում 1995-98 թվականի եւ դրանից հետո արված գրաֆիկական գունավոր գործերն են՝ բնորոշող խառնատեսքային ընդգծված վիճակներով՝ կազմվածքի, դիրքի, դիմարտահայտության: Չնայած կերպարները հիմնականում կանայք են եւ մեծ մասը մերկ ֆիգուրներ, աչքի են զարնում հասկաղես ուժի, ներքին էներգիայի, կրի հզոր կուսակունքներով, սեղ-սեղ շփոթանքներով, երբեմն՝ ազդեցիկությամբ, եւ այդ լիցքերը ակամա հաղորդվում են նաեւ դիտողին: Աչքի է զարնում ջրային թեման: Հասկաղես ծովն իր սարքեր բռնկումներով՝ մերթ հանդարտությամբ, մերթ դոռթկումով եւ իհարկե կանայք, որոնց մերկության, մարմնի ամեն դեպքում մեծ էներգիա, շարժում կա, այն նույն փոփոխությունները սրամադրության, ինչ կասարվում է ծովի հետ: Կինը կարծես ասոցացվում է բնության այս ամենախորհրդավոր, բազմաճյուղյալ երեւոյթի հետ: Ջիւրի խրտիչը անասնաձուկն ու կասարի, սլացող գեղեցիկ ամազոնուհիների, ազատ վարժ ջրերի, սրամ ցկարչի ներքին աղբյուրները, մտածումներն են, դրանց շարունակությունը՝ շատ գեղեցիկ, վարակիչ:

Յուզահանդեսի նկատմամբ արվեստագետների, արվեստասերների հետաքրքրությունը իսկապես մեծ էր. սրահը լեցուն էր: Արամ Իսաբեկյանը ողջունելով ներկաներին, շնորհակալությամբ՝ այցելության համար ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ղեկավար Արաշիկ Հարությունյանին, հակիրճ ներկայացրեց Վարդեշի նոր ցուցադրությունը, առանձնացնելով կարեւոր այն հասկանիչը, որը հարուստ փորձի, մեծ վարդեշության արդյունք է. ասաց, որ Վարդեշի յուրաքանչյուր նկար, անգամ զուտ աշխատանքային նմանակով արված գործ կարելի է շրջանակել ու ցուցադրել, մի բան, որ շատ փչնկարիչների դեմքում է հնարավոր: Որդես ազգային հարսություն այսօր մեծու-

թյունների ժառանգությանը վերաբերվել է լիարժեք ակնածանով ու հոգածությամբ, եւ նրա մաղթանքն էր. «Որ մեր երկիրը հասնի այն վիճակի, այդ ճանապարհով էլ գնում է, որ իր հարսությունները կարողանա ներկայացնել նաեւ աշխարհին»:

Յուզահանդեսի համակարգող Օվսաննա Քարամյանը եւս շեշտեց այս հանգամանքը՝ մեր ազգային մշակույթը, մեծ վարդեշների ժառանգությունը ճանաչելի դարձնել, արժեւորել, գնահատել ու փոխանցել եկող սերունդներին: Հետաքրքրական դիտարկում արեց գեղանկարիչ Կարեն Աղամյանը՝ թանգարանին սրամադրելով գծանկարչական արվեստաբանական աշխատանքներ՝ Էդուարդ Իսաբեկյանի նկարչության ուսումնասիրությունների հիման վրա: «Նա հայ նկարիչների մեջ այն շատ փչնկարիչ է, որ կարողանում էր իր կոմպոզիցիան կառուցել սիեզերական ճամբարությամբ՝ Ոսկե հասնան օրեմով, ինչը հասնու էր միջնադարի մեծերին: Իսաբեկյանի գործերի մեջ այդ հիմունքները կիրառված են, որն արվում է ենթագիտակցորեն իհարկե, եւ հենց դա վարդեշություն ու մեծ տաղանդ է: Այն վերլուծվում է մաթեմատիկական ճշգրտությամբ: Մենք իր աշխատանքների վրա արվեստաբանական այդպիսի վերլուծություն ենք կատարել, միաժամանակ հրավիրում ենք արվեստագետների ու շարժարարներին այս հարցին», խոսքը եզրափակեց Կ. Աղամյանը:

Մրցանակաբաշխությունն առանց մրցանակակրի. Օսման Քավալայի մրցանակը հանձնեցին հայ արվեստագիտուհուն

Սոյեմբերի 10-ին Բեռլինում Արսաֆին հարաբերությունների ինստիտուտում իր «Մշակույթների երկխոսության մրցանակին» է արժանացրել թուրք մշակույթի հանրային-մշակութային գործիչ, բարեգործ, մարդու իրավունքների դաշտման Օսման Քավալային: Ինչպես հայտնի է, Քավալան, որն իր հիմնած «Անադոլու ֆուլբուր» հիմնադրամով նախաձեռնել է Թուրքիայի դաստիարակման մեջ աննախադեպ երկխոսություն մասնավորապես թուրքերի, ֆրանկերի եւ հայերի միջև, 2017-

ից զսնվում է բանում (այս սարվա աղբյուրը՝ ցմահ ազատագրված): Նա բանից ուղերձ է հղել Արսաֆին հարաբերությունների ինստիտուտին՝

մարիս համընդհանուր մարդասիրությամբ: Մրցանակը հանձնվել է Քավալայի մեծերից մեկին՝ բեռլինաբնակ արվեստագիտուհի Սիլվիա Տեր-Սլրսյանին: Նա արժանացավ բուռն ծափահարությունների՝ իր համարակալությունը հույս հայտնելով, որ մրցանակը կնշխատի վերացնել «իրական եւ բարոյական ֆադաթականության միջև եղած անջրմեջը»: Սիլվիան շնորհակալություն հայտնեց Արսաֆին հարաբերությունների ինստիտուտին՝ Օսման Քավալայի

գործունեությունը գնահատելու եւ նրա հանդեպ արդարության հասնելու նպատակով մեղմ ուժ կիրառելու համար: Սիլվիան Տեր-Սլրսյանն Արգենտինայում ծնված արվեստագետ է՝ մի շարք ինստիտուտների եւ վավերագրական ֆիլմերի հեղինակ, որն իր ստեղծագործություններում մշտապես արժանանում է հայկական նյութեր (նրա հետ մեր հարցազրույցը տես՝ «Ազգ», 2022, հոկտեմբերի 28): Անցյալ հոկտեմբերին նա դարձյալ Հայաստանում էր՝ ֆանոն երաժշտական գործիքի վերաբերյալ փաստագրական ֆիլմ նկարահանելու նպատակով:

ԱՐԾԿԻ ԲԱՆՉԻՆՅԱՆ

Զորջ Աթեյթ. «Մեծագույն երազանքս Հայաստանում ելույթ ունենալն է...»

Հայազգի ամերիկյան դարձող, դասադիր, դասադեր **Զորջ Աթեյթը** ծնվել է Թեհրանում, 10 տարեկանից բնակվում է Միացյալ Նահանգներում: Զարյալ ֆադայի Դիֆինսոն ֆուլբոնդ ստացել է ֆադայագիտության բակալավրի աստիճան: Պարային ուսուցումն ստացել է Կենտրոնական Փենսիլվանիայի երիտասարդական բալետի խմբում, որն այնուհետ խորացրել է Թեմպլի համալսարանում: Հանդես է եկել էճն Վաշինգտոնի, Փոլի Զելիգզերի, «Կորոլիս», «Գեդրիհնգ ուայլդ» դասախոսություններում, 2006-ին՝ Խոսե Լիմոնի դասախոսություններում «Միսս Բեռլին» բեմադրության մեջ: 2001 թվականից էճնորի համալսարանում դասավանդել է ժամանակակից դարի ել բալետի սեխնիկա: Աճլանճա սեղափոխվելուց ել այնտեղ իր անվամբ դասախոսություններ («Աթեյթդանս») հիմնելուց ի վեր Աթեյթի աճխասանքը ել ուսուցումը լայն ճանաչում են ստացել Միացյալ Նահանգներում: Արդյունքում 2014-ին «Դանս թիչըր մեդրդիլը» նրան ճանաչել է երկրի հիմգ լավագույն դարուսույցներից մեկը: 2016-ին Աթեյթը իր խմբով հրավիրվել է Սոնկհոլմ՝ ելույթների ել դասավանդման: Այնուհետեւ «Աթեյթդանսը» կազմակերպել է Աճլանճայի բազմամճակոթային դարի առաջին փառասոնը ել ամառային դասընթացներ Սոբեմոյում (Իճալիա): Այս տարվա ամռանից Աթեյթը Դրիեմի (ԱՄՆ) ամերիկյան դարի փառասոնի դասախոսական կազմի անդամ ել դարուսույց է:

Թեեւ Զորջ Աթեյթի մասին գրել էի իմ «Հայերը համաճխարհային դարավեսում» աճխասության մեջ, նրա հեճ մինչ վերջերս կաղ չէր եղել: Մեր հեռավար զրույցները (անգլերեն, Զորջի՝ որոճ դարսկահայ արճահայտությունների գործածությամբ) բացահայտեցին ճանաչված դարադրի հասկաղես մարդկային կերպարը՝ արճալից, անմիջական, հուզառաճ, որն անկեղծորեն հուզվում ել ուրախանում է Հայաստանից իր հանդեղղ ցուցաբերվող ուճադրության համար: Մի անգամ էլ Զորջը խնդրեղ իր դարախմբի անդամների համար առցանց դասախոսություն կարդալ Հայաստանի ել հայ Սփյուռքի մասին, ինչը կասարեղի հաճույքով: Դրանից հեճ մեր միջեւ ծնվեղ հեճելյալ զրույցը:

-Զորջ, ինչղե՞ն է դասաեղ, որ դարող լինելով հանդերձ՝ բակալավրդ ֆադայագիտությունից է:
 -Կարծում եմ՝ իմ հայկական ծագումն է ինձ մղել ֆադայագիտություն ուսումնասիրել: Երբ մեծանում էի Թեհրանում, ընճանիս ինձ խրախուսում էր բճիւկ կամ իրավաբան դառնալ: Ուճի ֆուլբոնդ ես հաճախ փոխում էի մասնագիտական կողմնորոճում, բայց ի վերջո որոճեղի զբաղվել ֆադայագիտությամբ: Միեւնույն ժամանակ սկսեղի դարել ել կամաց-կամաց հեռացա իրավագիտության ասփճանի դասրասվելուց: Ես դարող լրջորեն չեմ զբաղել մինչեւ 20 տարեկանս, ել երբ սկսեղի՝ գիճեղ, որ դա է լինելու իմ կարիերան:

-Տարիներ առաջ ելույթ ես ունեղել Խոսե Լիմոնի լեգենդար դարախմբի հեճ՝ որղես հրավիրյալ արճիս: Ի՞նչ նճանակություն ունեղավ դա եղ համար:

-Աղղիրանճուրայի ընթացում ես ամեն or ուսումնասիրում էի Լիմոնի սեխնիկան, բացի այղ, դարում էի Լիմոնի առաջին դարուհիներից մեկի՝ Էճն Վաշինգի զխավորած խմբում: Խոսե Լիմոնը դարձավ իմ կյանքը: Մինչեւ oru իմ մեջ ճաճ կենդանի եմ մնում կեղվածի, ճնչառության, ճարճան ճեերի, հեճագոտության ել ֆիզիկականության նրա սկզբումնեղը: Հարազաճ եմ զգում նրա սեխնիկայից իմ ճեղ բերած հասկացողության ճնորհների: Ի դեղղ, հիմա ես դասրասում եմ մի նոր, կարճ դարային համար, որը մի սեճակ հարզանի ճուրբ է այն ամենին, ինչը սովորել եմ Լիմոնի խմբում ունեղած փորճառությունից:

-Զորջ, որոճ դարուսույցներ նաեղ գրում եմ: Դու հողվածներ ու ֆննադասական նյութեր ես գրում ArtSATL-ի համար, որն Աճլանճայի արվեսի նորությունների ել ֆննադասության միակ աղբյուրն է: Ասում եմ՝ արվեսի համար գրելն անճնրհակալ գործ է:
 -Կարող եմ ասել, որ իրոբ անճնրհակալ գործ է: Ցավոբ արճի: ԱՄՆ-ում արվեսի, հասկաղես դարարվեսի մասին գրելը զնալով ավելի ֆիչ արճեֆավոր է դառնում ընդհանուր լսարանի համար: Պարարվեսի մասին գրություններով, դարի ֆննադասությամբ ամենից ճաճ հեճաբրված եմ նրանբ, որոնց մասին գրում եմ՝ բեմի մարդիկ, դարուսույցները: Ես դարզաղես ՍԻՐՈՒՄ ԵՄ խոսել, գրել ել մճածել խրեղզաֆիայի մասին: Պարային բե-

մադրության մասին մճեբ փոխանակելը, սեղղճագործությունը փորփրելը ել ուրիճերի կարծիքները լսելը միճ ինձ համար դարզեւ եմ:

-Սակայն արվեսագեճներին ի վերջո հեճաբրումն է ֆննադասությունը, արճագանգեր լինում եմ:
 -Արվեսի ֆննադասության մասին ճաճերը կասեմ՝ դա մի մարդու կարծիբ է, ինչը թե՛ լավ է, թե՛ կարծում եմ, մի փոբր անհանգսացնող: Մեր աճխարհում մրցակցությունը մեծ է, ել ճաճ մարդիկ ցանկանում են լավ արճագանգներ ու հեճեղղական աջակցություն: Ես՝ նույնղես: Միեւնույն ժամանակ, ճաճ եմ կարեղում այլոց կարծիքը, իսկ սա դճվար խնդիր է: Մեմբ ցանկանում եմբ ազնվություն, բարություն ել կառուցողական ֆննադասություն: Երբեմն այս ամենը համաճեղղ հանդես չեմ գալիս:

-Դու աճխաճեղ ես նաեւ ԱՄՆ-ից դուրս. ի՞նչ հաջողություններ ես ունեղել արճերում:
 -Հաջողությունը հիմնված է տարբեր ծագման ել մճակոթների սեր արվեսագեճների հեճ աճխաճեղու ուրախության վրա, երբ բոլորը հավաբվում են նույն սեմյակում՝ հաղողղակցվելով ել ուսումնասիրելով: Բախսս բերել է՝ ուսանելով Թեղ Ավիվում, դասավանդելով ու սեղղճագործելով Սոնկհոլմում, ինչղղես նաեւ դարային ծրագիր դեկավարելով Իճալիայում:

-Իսկ ի՞նչ կասես Հայաստանում աճխաճեղու մասին:
 -Այս հարցից աչբերս լցվում եմ, ֆանի որ դա իմ ամենամեծ երազանգն է: Երկար տարիներ ցանկացել եմ մասնակցել Երեւանի «Հայֆես» թաճերական փառասոնին: Գանաչում եմ ժամանակակից դարի մի ֆանի ընկերությունների, որոնբ մասնակցել եմ այղ փառասոնին, ել «Հայֆեսին» մաս կազմելն ինձ համար նույնղես orհնություն կլինի: «Աթեյթդանսում» հիմա իմ աճխաճանքը կենճոնացած է հայկական փորճառության վրա, իսկ այն իմ հայրեմիում իմ ժողղվրդին ներկայացնելն ինձ համար դարզեւ կղառնա, որից հեճ կարող եմ հանգիս արող կյանից հեռանալ: Մճածում եմ, թե որֆան հղղարս կլիներ իմ ընճանիքը:

-Այո՞, թող իրականություն դառնա, բայց կյանից հեռանալու մասին խոսելը դեռ ճուճ է: Զորջ, Աթեյթը հայկական ազգանուն չէ...

-Ճիճս ես, զերմանական ազգանուն է՝ Ծթայթ, հայրս ծագումով զերմանացի է, որ հայ մայրիկիս հեճ ծանթացել է Թեհրանում: Իմ հայկական ազգանունը Հովհաննիսյան է. ել երկար ժամանակ մճածում էի անունս փոխելու կամ դարախմբիս անվան մեջ Հովհաննիսյանն ֳզճագործելու մասին, բայց չէի զճնում, որ այն նորմալ կգործի: Բայց միզուցե կանեմ մի or...

-Ի՞նչ ես հիճում Թեհրանից ել որճեղից եմ հայ նախնիները:
 -Այնֆան բան եմ հիճում այնտեղի կյանից: Բոլոր ազգականներս այնտեղ էին, այնտեղ դղրոց եմ զնացել, խոսում էի հայերեն, դարսկերեն ել հիճում եմ, որ ինձ այնֆան կաղված էի զգում երկրի ու ժողղվրդի հեճ: Ինձ համար այն միճս ճուճ կլինի, միճս: Ցաճիկս ծնվել է Հնդկաստանում, ֆանի որ նրա ծնվելու ժամանակ նրա ընճանիքը գործով զճնվել է այնտեղ: Պաղիկս ծնվել է Հայաստանում, մայրս ել նրա ուրբերը՝ Սղահանում: Ես սիրում եմ իմ ընճանիքի անհավանական ծագումը ել այնֆան հղղարս եմ իմ ժառանգությամբ: Ծաճ հղղարս:

-Հայկական ծագում ունեղող ճաճ դարուսույցներ իրենց կարիերայի որոճ ժամանակաճջանում հարզանֆի ճուրբ եմ մասուցում իրենց արմասներին: Ասացիր, որ դու նույնղղես նման մի բան ես անում...
 -Իմ խմբի բոլոր բեմադրությունները, հասկաղես վերջին 12 տարիների ընթացում, հարզանֆի ճուրբ եմ իմ ծագմանը, իմ ժողղվրդին, Թեհրանում իմ աղղրած ժամանակաճջանին: Բացի այղ, մեմբ անդրաղղառնում եմ Իրանում իմ փորճառությունների ել ԱՄՆ-ի մճակոթի միջեւ եղած առնչությունների: Իմ ամենավերջին աճխաճանֆում ներկայացված եմ Նովրուզի ճոնակասարությունը, զրիզորյան սգերգությունը, սիրելիի մաղը, Իրանի հեղափոխությունը ել մեր արճագաղթն ԱՄՆ:

Մեմբ սկսում եմ մինչ oru մեր ամենամեծ նախագիղը, որը կոչվում է «Արարաճ»: Այս սեղղճագործությունը հարզանֆի ճուրբ է հայ ժողղվրդի ուճին, հասկաղես Ցեղասղանության դաճճառով աճխարհասփյուռ դառնալուց հեճ: Սա մեր մճակոթի ուճեղ ել զեղղեղիկ մնալու ճոնակասարումն է, հասկաղես այղֆան ողբերգական դեղղերից հեճո:

Այս ողջ աճխաճանքը ներառում է երաճոտություն, խոսբ ել ֆիզիկական գաղղափարներ: Իմ աճխաճանքը նաեւ միջոց է՝ մեր ավանղույթներն ու գաղղափարները ներղնելու ժամանակակից ճեերի ել արղիական ճարճումների մեջ, ինչը, կարծում եմ, հազվադեղղ է աճխարհի մեր մասում աղղող մեղղղես մարդկանց համար: «Արարաճը» խոսում է մեր հաղթանակի ել մեր ճոկունության մասին: Իմ նղղասակն է այս սեղղճագործությունը կաճարել Երեւանում, ել ես կանեմ ամենինչ, որղղեսզի դա իրականություն դառնա...

-Զորջ, ես նույնղղես կանեմ ամենինչ, որղղեսզի դա իրականանա: Հաջողղղղին ֆո բոլոր ճեռնարկումներին...

ԵՐԿԱՆԴ ՏԵՐ-ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

Մի շնորհանդեսի առիթով (*)

Պարսֆու եմ համարում «Ազգ»ի ընթերցողներին հայտնելու հետեւյալը: Մասնից մոտ երեք տասնամյակ առաջ **Շահեն Խաչատրյանը** միտք հղացավ **Ավետիփ Խահալյանի** «Աբու-Լալա Մահարի» թրեմը հրատարակելու **Մարտիրոս Սարյանի** նկարազարդումներով: 2003 թվականին Շահեն Խաչատրյանը իրագործեց իր մտադրանքը: Հայելու (Սիրիա) հրա-

տարակեց Ավետիփ Խահալյանի «Աբու-Լալա Մահարի» թրեմը հայերեն եւ արաբերեն թարգմանությամբ (թարգմանիչ՝ **Նազար Նազարյան**) եւ Մարտիրոս Սարյանի նկարազարդումներով:

Բանն այն է, որ 1935 թվականին Թիֆլիսում լույս է հրատարակվել «Աբու-Լալա Մահարի» թրեմը՝ ռուսերեն լեզվով եւ Մարտիրոս Սարյանի նկարազարդումներով: Հրատարակչությունը նկարազարդումները լույս էր հանում Մարտիրոս Սարյանին: Ինչ-ինչ լուրջաբաններով գիրքը լույս չի տեսնում, իսկ նկարազարդումներն էլ անհետ կորչում են: Շահեն Խաչատրյանը գիտեր այս դժգոհությունը, եւ այնուամենայնիվ փորձում է հետամուտ լինել նկարազարդումների ձևակերպման: Իրերի դաստիարակումով նրան հաջողվում է գտնել նախ երեք, ապա եւս երկու նկարազարդում: Վերջին երկուսը՝ Կուրգան փողատում, գրականագետ **Գարեգին Բեքրուբովի** ժառանգների մոտ:

Եվ ահա ունենալով հինգ նկարազարդումի սլալոնները, Շահենը միտք հղացավ հրատարակելու դրանք: Օգտագործելով Սարյանի «Անադաս» (1911) եւ «Զարավան» (1926) կտավների առանձին հասկանքները, միացնելով դրանք հինգ նկարազարդումին, Շահեն Խաչատրյանը հրատարակեց դրանք 2003 թվականին Հայելու: Այնուհետև որ, Ավետիփ Խահալյանի «Աբու-Լալա Մահարի» թրեմը Սարյանի նկարազարդումներով 2003 թվականին արդեն հրատարակված էր: Գիրքը լույս էր հանում հետաքրքիր եւ **Հրազդան Թոմնաջյանը** եւ Շահեն Խաչատրյանը: Գրի առաջաբանում Շահեն Խաչատրյանը մանրամասնաբար ներկայացնում է Սարյանի նկարազարդումների լույսը:

Գրի տղամանակի մի զգալի մասը բերվեց Հայաստան, բաժանվեց գրադարաններին եւ անհաս անձանց: Ասածս այն է, որ մարդ ասված արարածը բնությունից լուսեղբայրս ստացած ազգանունի հետ գոնե մեկ կաթիլ էլ ազնվություն եւ բարոյականություն լույս է ունենա:

*) *Խոսքը վերաբերում է «Ազգ»ի 11.11.22-ի համարում տպված «Խոսքի եւ վրձնի վարդերները՝ մեկ գրում» վերնագրով թղթակցությամբ ներկայացված շնորհանդեսին: Ծ.Խ.:*

ՀԱՍՄԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

«Հայաստան» ծրագրի ժառանգներում երևանում կայացավ անգլիարենակ հայագրի Սիփան Օլաի, Հակոբ Ջեֆ Մուրադյանի եւ Մարիա Փալազյանի միացյալ բեմելույթը:

Ալեքսանդր խորագիրը փառեցի **Անտոնիո Կալդարայի** օմերայից, որից մի արիա տեմո **Սիփան Օլաի** կատարեց Կոմիտասի անվ. կամերային երաժշտության սանդ կայացած համերգին: Միջանձնային հարաբերություններին վերաբերող այս սոլո տրակտը, ֆանի որ միտք հակված էր այն մեկնելու մեր օրերի խորհրդով. հայրենիքի եւ նախնիներից ժառանգված հողի ու հայրենի սրբությունների հանդեպ հայերի սիրո զորությամբ հավասարությունը հաղթելու է դավաճանությանը: Նաեւ այդ սիրո ուժի դրոշմաբ էին Անգլիայում աղբյուր, ուսանող եւ իրենց աղագան կերտող երեք երիտասարդ երաժիշտները ելել Հայաստան՝ ներկայացնելու ոչ միայն

«Սիրո մեջ դավաճանությանը հաղթում է հավատարմությունը»

Վերնույալ արիաների եւ կոնցերտի հնչմանը հաջորդեցին **Ղազարոս Սարյանի** «Սերենադ» սիմֆոնիկ լուսերները (հորոյի, դաւանաւորի եւ լարային ֆառյակի մասնակցությամբ) եւ «Երեք լուսեր»՝ Մարիա Փալազյանի դաւանաւորային մեմակասարմամբ: Մարիան էլ ծնունդով Բեյրութից է եւ այնտեղ է ստացել իր երաժշտական սկզբնական գիտելիքները, աղա եւ Անգլիա տեղափոխվելով՝ զարգացրել է դաւանակահարի իր կարողությունները: Մարիայի համար էլ սա անդրանիկ բեմելույթն էր հայրենիքում:

Լոնդոնում լարային ֆառյակի կազմը, որի նվագակցությամբ էլույթ են ունենում Սիփանը, Ջեֆ Հակոբը եւ Մարիան, բաղկացած է բրիտանացիներից: Մեզանում Մեծ Բրիտանիայից

իրենց արվեստը, այլ նաեւ ասելու, որ հեռուներում հայ երաժշտական մշակույթը հանրահռչակելու գործով են զբաղված եւ շարունակաբար զալիս են դեղի իրենց արմատները ոչ լուսահարաբար:

Համերգով, որ այս եռյակը հանդես եկավ Հնագույն երաժշտության «Տաղարան» համույթի լարային նվագախմբի հետ, անվանվում էր «Մոնտեվերդիից Սարյան»: Բարոկո երաժշտության փալլուն ներկայացուցչների՝ Կ. Մոնտեվերդիի, Ջ. Ջիորդանիի, Ա. Կալդարայի, Դ. Սֆալեսիի, Գ. Ն. Հենդելի, Զ. Վ. Գլուկի, Ջ. Կարիսիմի, Ջ. Բոնոնչինիի, Ա. Վիվալդիի ստեղծագործություններից հայտնի արիաների եւ Ա. Մարչելոյի՝ հորոյի համար կոնցերտի ընտրությունն արել էր Սիփանը Թագավորությունում հիմնադրված «**Զինգեր երգչախումբ եւ մշակութային ասոցիացիա**»-ի ղեկավար եւ դիրիժոր **Սիփան Օլաի**՝ այս նմանաշիղ համերգների համար ընտրված գործերը հասուկ փոխադրելով լարային ֆառյակի, որու դեղիներում էլ՝ հորոյի համար: Սիփանի փափուկ, գեղեցկահունչ տեմոնով երգված արիաները սիրո, բարձր զգացմունքների, հանում սիրելիի զոհողության, ասվածային կամոփ իրարու նվիրյալ սրտերի վերակենդանացման, ազատության մափուր շնչի մասին էին, իսկ Հենդելի «Ombra mai fu» արիան՝ «Սերտ» օմերայից, վերերկրային զգացման վերաբերյալ էր՝ լուսարից արիա Քսերտեսի սիրո եւ հիացման՝ սոսիների սսվերների հանդեպ (Ինչ լուսեր, Ինչ գեղագիտություն): Ա. Մարչելոյի զլուփագործոց համարվող եռամաս կոնցերտը՝ հորոյի համար, կատարեց

հորոյահար **Ջեֆ Հակոբ Մուրադյանը**՝ լարային ֆառյակի, կլավեսինահար **Մարիա Փալազյանի** հետ. դիրիժորն էր Ս. Օլաի: Ջեֆ Հակոբը ծնունդով Բրիտանիայից է, նախնիները եղեմաաղուծ, դեղերումներով հասել են Անգլիա, եւ ահա իրենց շարակիղը, որ, նախ, լուսանության սարիներին որոտ զբոսաւոջիկ եղել է հայրենիքում, հիմա առաջին անգամ հանդես եկավ հայաստանյան հանդիսականի առջեւ, եւ դա հուղիչ ու նւանակալից էր երիտասարդ, խոսուամալից հորոյահարի համար, որ շուտով իր բարձրագույն կրթությունը կավարի Լոնդոնի թագավորական երաժշտության ակադեմիայում: Նույն ակադեմիայի ժառանգարն է նաեւ Սիփանը, որն իր՝ օմերային երգի կրթությունն Անգլիայում շարունակել է Երեւանի Կոմիտասի անվ. կոնսերվատորիան ավարտելուց հետո:

ժամանած եռյակին նվագակցեցին ջութակահարներ **Կարինե Առաքելյանը, Դավիթ Հակոբյանը**, ալտահար **Ալբինա Մալիշենկոն** եւ թավջութակահար **Ներսես Գեորգյանը**: Հայրենաբաղձ երիտասարդների երեւանյան համերգը եղափակվեց **Ալեքսանդր Ստեղծարարի** «Վարդ» եւ **Ալեքսանդր Հարությունյանի** «Երգի ինձ համար» երգերի կատարումներով: Հայրենիքի սիրով լեցուն, նրանով հղաւ, նրանով աղբյուր եւ աղբյուրոց, լավատեսական բարձր հունչով «Երգի ինձ համար»-ը՝ համերգային ծրագրի մնացած գործերի հետ բրիտանացի հանդիսականին Լոնդոնի Գլուկեթեյկյան դահլիճում ներկայացվեց երեւանյան բեմելույթից ընդամենը օրեր անց՝ համարված **Մարտիրոս եւ Ղազարոս Սարյանների** արվեստին նվիրված դասախոսությամբ:

ԱՇՈՏ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Ջեռուստանության եւ կրկնյի երախարակորը

Լրացավ հեռուստաֆիլմերի ու հաղորդումների ռեժիսոր Եւ սցենարիստ **Էդուարդ Եղիկսեյովի** 90-ամյակը: Ճակասագրի բերումով, թե ինչ-որ հասուն հոսանքայամբ հաճախ հայտնվելով այնտեղ, որտեղ ամենից շատ է զգացվել նրա բազմակողմանի ստղանդի կարիքը, նա իր ներդրումն է ունեցել ռուսական եւ հայկական հեռուստատեսությունների ու ֆիլմարվեստի կայացման մեջ:

Ծնվել է Թբիլիսիում: Հայրը՝ նոր-նախիջեանցի **Խաչերես Եղիկսեյանը** (Զրիսափոր Եղիկսեյով) եղել է ցարական բանակի փոխգնդապետ, մասնակցել Առաջին աշխարհամարտին, իսկ մայրը՝ ծնունդով սարիղամիսցի **Աստղիկ Մխիթարյանը**, ցեղասպանությունից հետո աղասանել է Նոր Նախիջեանում, երգել է հայկական եկեղեցական երգչախմբում, կասարել նաեւ ժողովրդական երգեր ու ռոմանսներ, **Ֆյոդոր Շալյապինի** հյուրախաղերի ժամանակ հանդես եկել նրա հետ Դոնի Ռոստովում: Եղիկսեյովը մեծացել է թիֆլիսյան բազմազգ բակում, որտեղ շուրջ 60 ընտանիք է բնակվել: Այդ բակում էլ իր եւ մոր անուններից կազմվել է նրա Էդ. Ասիմ կեղծանունը:

Ավարտել է Թբիլիսիի երկրորդ երաժշտական ուսումնարանի ջութակի դասարանը, հրադուրվել է ջազով, նվագել Երաժշտական կոմերսիայի թատրոնի նվագախմբում: Դրան հաջորդել է մասնագիտական կրթությունը Մոսկվայի Ֆիլմանսների ինստիտուտի հիշված մեթոդների ֆակուլտետը: Ավարտելուց հետո 1957 թ. գործուղվում է հեռավոր հյուսիսի Նորիլսկ ֆալաֆ՝ հաշվիչ կայանում աշխատանքի, զուգահեռ կազմակերպում է էստրադային նվագախումբ: Նորիլսկում չորս ընկերների հետ ստեղծում է սիրողական հեռուստակենտրոն՝ ամենաշուկասիսայինը աշխարհում, որի առաջին հաղորդումը եթեր է սփռվում 1960 թ. հունվարի 31-ին: Նորիլսկի հեռուստատեսային ստուդիայում նկարահանում է մանկական խաղարկային «Տիգրիկի ճանապարհին» ֆիլմը եւ երկու վավերագրական ֆիլմ, միաժամանակ հեռակա սովորում Լենինգրադի թատրոնի, երաժշտության եւ կինեմատոգրաֆիայի ինստիտուտում: Ձմեռում է «Հյուսիսային բեռն-12» կայանում, որտեղից նկարահանի էփեմեդիցիայի աշխատանքները. դասնում է, որ աշխատանքի անդամների համար սեփական բաղադրատոմսով սղմա է դասրաստել:

1964 թ. Մագադանում՝ երգիչ **Վաղիմ Կոզիմի** սանը

ծանոթացել է երգերի հեղինակ եւ դերասան **Վաղիմի Վիսցկու** հետ. առաջարկել է նկարահանել նրա համերգը, սակայն Վիսցկին թույլատրել է միայն ձայնագրել, քանի որ կիսագաղտնի հանգամանքներում էր հայտնվել հյուսիսում: Դրանից հետո նրան մեծ մասնակցություն էր հատկացրել Վոլոգդայի հեռուստատեսությունում որդես երաժշտական ծրագրերի ռեժիսոր աշխատանք սարկերին Եղիկսեյովը ցանկացել է նկարահանել «Մի անգամ Սելիվայում» մյուզիկլը, որտեղ գլխավոր դերում դեբյուտ էր արել:

հանդես գար Վիսցկին (այդ ժամանակներից դառնալով է Վիսցկու ընկերական ինֆոգրաֆը), սակայն կենտրոնական հեռուստատեսությունը չի հաստատում Վիսցկուն այդ դերում, եւ Եղիկսեյովը հրաժարվում է ֆիլմի գաղափարից: 1980-ին Մոսկվայում զսնվող Եղիկսեյովը մասնակցել է Վիսցկու հուղարկավորությանը:

Եղիկսեյովը Կենտրոնական հեռուստատեսության համար նկարահանել է «Ֆիլմ ֆիլմի մասին» շարքի յոթ սերիա: Հայտնվելով «Կովկասի գերուհին» ֆիլմի նկարահանման հրադարակում՝ ռեժիսոր **Լեոնիդ Գայդայի** կողմից էմիգրանտներից մեկում խաղալու առաջարկություն է ստացել:

Երբ Եղիկսեյովը իր «Արկարյա դուռը» ֆիլմը ներկայացրել է հայ հանդիսատեսին, Հայաստանի հեռուստառադիոկենտրոնի նախագահ **Ստեփան Պողոսյանը** առաջարկել է նրան սեղափոխվել Երեւան, որտեղ էլ 1975 թվականից աշխատել է որդես Հայկական հեռուստատեսության երաժշտական ծրագրերի ռեժիսոր եւ խմբագիր: Շուրջ երկու տասնյակ երաժշտական կինոնկարների, վավերագրական եւ կարճամետրաժ խաղարկային ֆիլմերի հեղինակ է, այդ թվում՝ «Սրադիվարիուսի ջութակը», «Միայն սիրո մասին», «Երգում է Սոֆյա Ռոստոմով», «Թբիլիսիի հայկական թատրոնը երեկ, այսօր եւ... հավերժ»: Ստեղծել է ֆիլմ-օպերաներ, **Ալեքսանդր Հարությունյանին, Ավետ Տերտերյանին, Ալեքսեյ Յեֆի-**

մյանին, Էդվարդ Սիրոյանին, Գեղամ Գրիգորյանին ներկայացնող ֆիլմ-դիմանկարներ: Եղել է Գառնինում «Երգ-85» համամիութենական երգի փառատոնի կազմակերպիչներից:

1988-ի սոցիալական երկրաշարժից հետո նկարահանել է «Գթության խրոնիկա» վավերագրական ժառանգներ, որի հիմնում Լենինականում ջութակահար **Վաղիմի Սոփակովի**, դերասանուհի **Ալլա Դեմիրճյանի**, օպերային երգիչներ **Ելենա Օբրազցովայի** եւ **Զուրաբ Սոսկիլայի** բարեգործական համերգն էր:

1996 թվականից եղել է «Հայաստան-Ռուսաստան» մշակութային կապերի ընկերության նախագահի սեղակալը: Երեւանում ստեղծված «Թբիլիսցիներ» միջազգային ակումբի հիմնադիրներից է եւ անփոփոխ ղեկավարը, նախագահում է «Հայաստան-Վրաստան» մշակութային կապերի միությունը:

Արժանացել է ՀՀ մշակույթի նախարարության ոսկե մեդալին, 2016 թ. Վրաստանի նախագահ **Գեորգի Մարգվելաշվիլու** հրամանագրով դարգեւատրվել է Պատվո շքանշանով:

Եղիկսեյովը ռոմանսների հմուտ կասարող է, որոնք ունկնդիրներին անմոռանալի հույզեր են դարգեւում: Կասարում է, որ իր երկարակեցության գաղտնիքը ժառանգականության, սիրելի աշխատանքի եւ ամեն առավոտյան խմվող 20 գրամ մաֆուր սոիրի մեջ է:

Վասակաշատ ռեժիսորին եւ հասարակական գործչին ւրսանց մաղթում ենք առողջություն եւ ստեղծագործական անսպառ եռանդ:

ՀՐԱՉՅԱ ՉԱԼՍՅԱՆ

Պուսկինի 4 հասցեում զսնվող «ArtKvartal»-ի մասին մենք արդեն խոսել ենք (սես Արա Շահունյանի «Գեներեսիս» ցուցահանդեսի մասին մեր նյութը): Անդադառնալով այդ նախաձեռնությանն ավելի մանրամասնորեն: Պուսկին 4 հասցեում շուրջ տասը տարի է, ինչ հայտնի է իր արվեստանոցներով, եւ Երեւանի ժամանակակից արվեստի ներկայիս բնօրաններից մեկն է: Այս տարի այնտեղ գործող արվեստագետները հանդես եկան նոր՝ «ArtKvartal» կոչվող նախագծով: Նախագիծը մի հարթակ է, որտեղ արվեստագետները ոչ միայն աղորում եւ ստեղծագործում են, այլեւ ցուցադրում իրենց ստեղծագործություններն ու վաճառում դրանք: Արվեստանոցներից զատ, այժմ այնտեղ գործում են անսիկ իրերի, հագուստի խանութ եւ սրճարան: Ներկայիս «ArtKvartal»-ի կորիզը կազմում են այնտեղ անցկացվող բազմաթիվ ցուցահանդեսները, որոնք դարբերաբար թարմացվում են եւ իրենց հարկի սակ ընդունում ինչպես հին եւ փորձառու, այնպես էլ նոր եւ ավելի փորձարարական հակումներով արվեստագետներ:

Ժամանակակից արվեստի կատակոմբներում

ARTUSH PETROSYAN

SOLO EXHIBITION November 13

Նոյեմբերի 13-ին էլ «ArtKvartal»-ը ներկայացրեց երկու տարբեր **Գայ Ղազանյանի «IUVENIS»**-ը (Երիտասարդություն) եւ **Արսու Պետրոսյանի** գործերի ցուցադրությունը:

Գայ Ղազանյանի «IUVENIS» ցուցադրությունը, արվեստագետի խոսքերով, «Երիտասարդության մասին է՝ իմ ու քո, այն վառ մարդկանց, որոնք ստեղծել են ուզում, այստեղ յուրաքանչյուրը կարող է զսնել իրեն»... Ցուցադրությանը ներկայացված դիմանկարներում

դասկերված են երիտասարդ մարդիկ՝ տարբեր խառնվածքների, տարբեր բնավորությամբ եւ գունային լուծումներով: Ցուցադրության խոհափիլիսոփայական տարր էր իր մեջ անփոփոխ ներկայացված միակ դիմաքանդակը, որի մեջ բոլորն են դրել թռչունները ու գլխի շուրջ դրոշմներ են գործում: Մարդը ցույց է տալիս իր դեմքը, մինչ ներսում գաղափարը դեռ նոր է հասունանում, իսկ թռչունները՝ մտքերը, նոր են սովորում թռչել:

Երկրորդ ցուցադրությունն արդեն

GUY GHAZANCHYAN SOLO EXHIBITION

Ենթի նկուղային հարկում է: Մենք մուտք ենք գործում մի վայր, որն ասես հին հռոմեական կատակոմբների երեւանյան տարբերակը լինի: Արսու Պետրոսյանի ցուցադրությունն ինֆոմաշոկ է, նկարչի մոտ գերակշռում է խառը սեփական: Կսավները հիմնականում մուգ գույներով են արված: Արվեստագետը դիտողին ցույց է տալիս ներկայիս այն իրականությունը, որը ոչ բոլորն են ցանկանում տեսնել՝ կյանքի թողած ազդեցությունը ժամանակակից մարդու աղորումների ու զգացումների վրա:

ՏԻՊՈՒՄ ԵՎԱԿՅԱԼ

Փարիզ, Ֆրանսիա

2021 թվականի սեպտեմբերին Սփյուռքի գործերի գլխավոր հանձնակատարի գրասենյակը հայաստան, որ սկսում է իրականացնել երկրորդ փուլը իր «Ի Գործ» ծրագրի, որ նպատակ է հետադարձում աշխարհի արբեր անկյուններից սասնյակ սփյուռքահայ մասնագետների ներգրավել Ֆայասանի հանրապետության գերաստեղծություններին և գրասենյակների աշխատանքներում: Չնայած իր փոքր չափերին, այս անաղմուկ կասարվող գովելի մախաձեռնությունը հեղաճրջում է համարվում և լայն հնարավորություններ է ստեղծում: Առաջին անգամ Ֆայասանի ղեկավար մարմինները օրգանական, հորիզոնական հարաբերություններ են հաստատում Սփյուռքի հետ: Մինչ օրս Երեւանի եւ սփյուռքահայ համայնքների միջեւ կապերը հիմնված են եղել գլխավորապես երկու ուղղությունների վրա, մեկը՝ մարդասիրական-բարեգործական, մյուսը՝ զբոսաշրջային (հիշողությունների հետ կապված, թե հանգստի նպատակներով):

1988-ի երկրաշարժից ի վեր սփյուռքի զորացրած իր զորու Ֆայասանի սեղի է ունեցել ընդհանուր մտքով, այսինքն՝ ամեն անգամ՝ երբ ողբերգական մի դեպք ծնվել է հայրենիքը: Դրա վառ օրինակն է երկրաշարժը, որ բացեց երկաթյա վարագույրի դռները, սկիզբ դրեց Լեւոնյան Ղարաբաղի առաջին լուսաբերումին, այնուհետեւ սեղի ունեցավ 2020 թվի լուսաբերումը, որն էլ առաջացրեց «թվայնացված սփյուռք» հասկացությունը: Բայց այդ հարաբերություններում կային նկատելի թերություններ:

Երեւան հարաբերություն՝ ռազմավարական ներուժով

Չնայած իր ժամանակին մեծ ոգեւորություն առաջացրեց, Ֆայասանի անկախությունը սեղի ունեցավ ֆառային համաստեղծում: Մի կողմից լուսաբերումը, մյուս կողմից սննդի եւ էներգիայի ճգնաժամային իրավիճակները համակել էին հայրենի բնակչությանը: Սակայն, այդ դժվարին արհմերթին Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի կառավարությունը սփյուռքին չէր հիմնեց որոշելու համար նրա դերն ու դարձակառությունները ղեկավարության կառուցման գործում: Փոխարենը բացահայտ հակամարտություն սանձազերծեց սփյուռքի անեմակազմակերպված կառույցներից մեկի՝ ԴՅԴ-ի դեմ, ընդհուպ դադարեցնելով այդ կուսակցության գործունեությունը հայրենիքում:

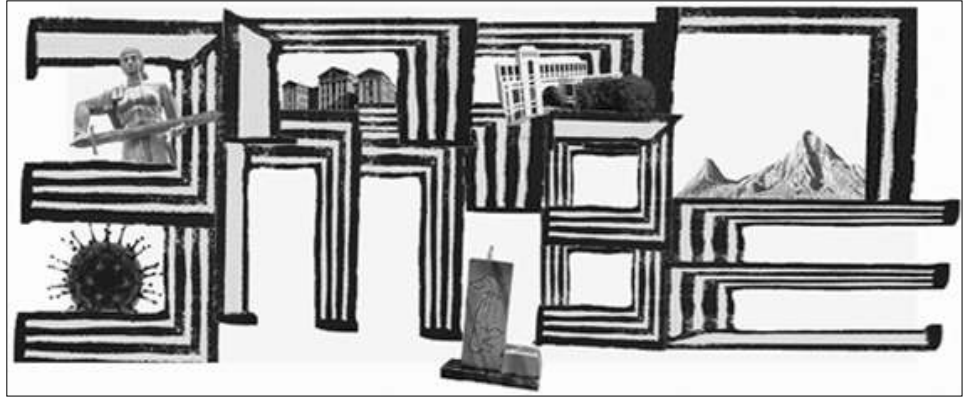
«Ֆայասան» համահայկական հիմնադրամի ստեղծումը որոշ առումով նպաստեց ամենամահրաժեշտ կարիքների հոգալը թեթեւացնելուն: Այն հնարավորություն սվեց արհեստավար ձեռնով կապեր հաստատելու եւ օգնություն ձեռք բերելու, առանց սնտեսության այլ բնագավառների ներդրումների օգտագործմանը: Անկախությունը, որին թուրքական հնարավոր հարձակումներին ակնկալիքով դաստիարակել էին սփյուռքի ֆառակական կազմակերպությունները, այդուհանդերձ նոր ձեւաչափ հաղորդեց Ֆայասան-Սփյուռք հարաբերություններին: Մինչ այդ Ֆայասան-Սփյուռք կապը իրականացվում էր միջնորդված ձեւով, կամ հայաստանյան Սփյուռքի կոմիտեի, կամ էլ սփյուռքի որոշ հայաստանամետ (խորհրդային) համայնքային կառույցների միջոցով: Մինչեւ 1980-ական թվականները դեռեւս կառավարության խստագույն վերահսկողության ներքո էին զսնվում 1957-ին «Ինտերֆաս» գործակալության սկսած դեմոկրատիկ Ֆայասան սահմանափակ թափչները:

Անկախությունը փոխեց նաեւ սփյուռքի մոդելը: Պետությունը չունեցող (ադապտացական) սփյուռքից (ինչպես օրինակ՝ լուսաբերական) սփյուռքից (ինչպես օրինակ՝ իրեւանցիները կամ լիբանանցիները) (1): Սակայն, ի հարաբերություն հզոր սփյուռք ունեցող այլ երկրների (ինչպիսիք են Իռլանդիան, Գերմանիան եւ Պորտուգալիան) Ֆայասան իր անկախության առաջին ֆան արհմերթին

ընթացում չկարողացավ ստեղծել ֆառակական համադաստիան մի կառույց կամ խորհրդակցական մի մարմին, որն զբաղվեր ինչպես իր երկրի ֆառակացիների, այնպես էլ իր սահմաններից դուրս բնակվող հայրենակիցների խնդիրներով:

1990-ականներին, երբ դեռ չկար երկառադարձության օրենքը, միջանկյալ մի կարգադրություն թույլ էր տալիս սփյուռքահայերին 10 արվա բնակություն հաստատել հայրենիքում: Սփյուռքահայերին որոշեւ ֆառակացի (առանց նրանցից դադարեցնելու, որ հրաժարվեւ իրենց ծննդավայրի հետ կապերից) ընդունելու հարցում եղած երկմասնից հիմնված էր ԴՅԴ-ի ֆառակական գործունեությունը սահմանափակելու Տեր-Պետրոսյանի կառավարության ցանկության վրա:

Նրան հաջորդած մախագահ Ողբեր

Սփյուռքը եւ ղեկավարության

Արեւելագետ Տիգրան Եկաւյանը անկախ լրագրող է եւ գիտաշխատող Ֆրանսիական հետախուզական Ուսումնասիրությունների կենտրոնում (CF2R): Բակալավրի սիսդու է ստացել արաբերեն լեզվի ինագույն գծով «Արեւելյան լեզուների եւ ֆառակալրությունների ուսումնասիրման կենտրոնից (INALCO) եւ մագիստրոսի գիտական ասիճան՝ Փարիզի ֆառակական գիտությունների ինստիտուտից (Sciences Po): Դեսաֆրվում է մասնավորապես Պորտուգալիայի եւ դորտուգալերեն խոսող երկրների, հայկական եւ արեւելի ֆրիսոնյա սփյուռքների ուսումնասիրությանը: «Ակտուալ արվեստ մշակութային միությունը» 2020-ին հայերին բարձրագույնագույն լույս է ընծայել նրա «Արեւելի փոքրամասնություններ: Պատմության կողմից մոռացվածները» ֆրանսերեն հատորը: Ստրեւ ներկայացնում են անգլերենից թարգմանված նրա խիստ այժմեական եւ բազմակողմանի համեմատական ուսումնասիրության առաջին հոդվածը:

Տ.Օ.

Քոչարյանը ավելի ազատամիտ մոտեցում ցուցաբերելով, վերացրեց այդ կազմակերպության համընդհանուր արգելիք: Նա մեւ Սիրիայից Միացյալ Նահանգներ իրափոխված Վարդան Օսկանյանին նշանակեց արտգործնախարար: Իսկ ներդրումներ ձեռք բերելու նպատակով 1999-ին կազմակերպեց առաջին համահայկական սփյուռքյան համաժողովը, որը բացի բարձրագույն հայաստանություններից, դժբախտաբար, ոչ մի կոնկրետ ֆայլի չառաջնորդեց: Այդ ժամանակ Ֆայասան-Սփյուռք հարաբերությունները կարգավորում էր արտգործնախարարությունը: «Աշխատանքի հստակ բաժանում» կար, որտեղ Սփյուռքը կենտրոնանալու էր Ֆայոց ցեղատարածության միջազգային ծանաչման հարցերի վրա, իսկ հայրենի ղեկավարները զբաղվելու էր երկրի ներքին գործերով, առանց սփյուռքահայերի մասնակցության(*):

2008-ի մարտի 1-ի ողբերգության լուսաբերումը երկրի իշխանությունը սանձանաձեւ Սերժ Սարգսյանն էր, որ հիմնադրեց Սփյուռքի մախարարություն, որի ղեկավարությունը վստահեց Գրանուշ Գալոբյանին՝ կոմսոնոլի մախկին առաջնորդին, որ ցաս ինչ բան գիտեր սփյուռքահայ համայնքների ներքին իրավիճակների մասին: Նախարարության ֆառակալրությունը հիմնված էր գլխավորապես խորհրդային ժամանակաշրջանի Սփյուռքի կոմիտեի գործունեության մոդելի վրա: Տոգորված հնաճ հայրենասիրական լուսաբերումով, սիկին Գալոբյանը մի ֆանի ծրագրեր մշակեց հաստատելու համար որոշակի կապեր արբեր մասնագիտությունների (բժիշկներ, գրողներ, լրագրողներ, ոսկերիչներ, եայլն) սեր սփյուռքահայերի միջեւ: Նրա ղեկավարած մախարարությունը նշանակալի դերակատարություն ունեցավ սեր կանգնելու

սասնյակ հազարավոր սիրահայերին եւ իրահայերին, որոնք իրենց ծննդավայրի դաժնորգներից փախչելով ադասան էին գտել Ֆայասանում:

Թավեյա իշխանափոխությունը կոսմեթիկ փոփոխության ենթարկեց մախարարությունը: 1990-ին ծնված Միխայիլ Գալոբյանը 28 արեւանում հաջորդեց Գրանուշ Գալոբյանին եւ անստեղծ սփյուռքահայ համայնքների ներքին բարդությունները՝ կենտրոնացավ իրալեկական «Start-Up Nation» մոդելի սկզբունքների վրա, հավասարով, որ ինքն ու իր թիմը դրանցով կկարողանան սփյուռքահայ երիտասարդ ձեռնարկատերերի ուսուցումը զբաղել: Այդ նպատակով նա մշակեց հավանաբար իր լավագույն իրագործումներից մեկը՝ «Ներուժ» ծրագիրը: Բայց մախարարության ամբողջական վերացումն ու դրա

հայադադարանության խնդիրների լուծմանը հետամուտ լինեն, անստեղծ երկու խիստ կարեւոր ոլորտներ, որոնցից առաջինը Սփյուռքի հաստատությունները, երկրորդը՝ սփյուռքահայ կյանքի ուսումնասիրությունները Ֆայասանում եւ աշխարհում (անկախ մարդաբանական կամ գաղափարական մոտեցումներից): Բայրուքի Գալոբյանը համալսարանում գործող Սփյուռքի կենտրոնից (որը հիմնականում Միջին Արեւելի համայնքների գործունեության վրա է կենտրոնանում) բացի մինչ օրս հիշատակության արժանի այլ կենտրոն գոյություն չունի: (2)

Մարդասիրությունն ու բարեգործությունը բավական չեն: Բավական չէ նաեւ ԳԲԸՄ-ի ստեղծած լեզվամշակութային ձեռնարկը՝ Գալոբյանի վիրտուալ համալսարանը, որը ոչ մի կերպ չի կարող փոխարինել Կիոռուսում փակված Մելգոնյան կրթօջախին:

Ավանդական կուսակցությունների հարցը

Մինչ սփյուռքը որոշեւ հայրենագուրկ ֆառակական միավոր երբեք ամբողջովին չի գիտակցել, դասական կարեւոր հնարավորություններ է բաց թողել: 1988-ին, երբ ավանդական կուսակցությունները դեմ են արտահայտել Ֆայասանի անկախությանը (**), վախճնալով, որ Ֆայասանն առանձին չի կարողանալու դիմակայել դանթուրանական վսանգին(3):

Ինչ վերաբերում է ավանդական կուսակցություններին, ժամանակը ցույց է սվել, որ նրանց ծրագրերը հաջողակ չեն եղել: Բացի մի ֆանի փոքրաթիվ միություններից, սփյուռքում գոյություն չունեցող Գնչակյան կուսակցությունը Ֆայասանում ընդհանրապես հետեւողներ չունի: Ռամկավարները մեծապես սուժել են կրկնվող դաժնակումներից, բայց դեռեւս դաժնակում են որոշակի կոչո հայ մշակութականության օրգանակներում՝ շնորհիվ իրենց անդաճող խոսափող դարձած «ԱԶԳ» թերթի: Ինչ վերաբերում է ԴՅԴ-ականացությանը, սասնայակների համագործակցությունը Քոչարյանի եւ Սարգսյանի թալանչիական իշխանությունների հետ զրկել է կուսակցությունը իր հիմնական սկզբունքներից: Թավեյա իշխանափոխության հետ նրանք 2021-ի խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ միացան Քոչարյանի «Ֆայասան» դաժնիքին: Սակայն այն նույն ձեւով, որ հնչակյանները ծառայեցին խորհրդային իշխանությունների արածմանը սփյուռքում, ԴՅԴ-ականները, շեղվելով իրենց սկզբունքներից, մի ֆանի մախարարական կամ օրգանային կառավարիչների դաժնակումները ձեռք բերելու դիմաց դարձան մախ Քոչարյանի, ադա եւ Սարգսյանի իշխանությունների դաժնակում: Մյուս ցայտուն փաստն այն է, որ ավանդական կուսակցությունները եւ նրանց կառույցները հիմնականում չկարողացան հետամուտ լինել՝ լուծելու իրենց համադաստիան համայնքների սոցիալական կարիքները եւ ինտեգրվեցին Ֆայասանից նոր արագադար խթանողների շարքերում: Դրանով էլ ավելի խորացրին ավանդական սփյուռքի եւ Ֆայասանում ծնված անդաճային համայնքի միջեւ ստեղծված անդուրդը:

Բարեգործությունից ներգրավվածություն

Վերջին 30 արհմերթի ընթացում Ֆայասանը դարձել է այսպես կոչված «Զբոսաշրջային ուսան» եվրոպացի եւ անդրաշխարհային բազմաթիվ այցելուների համար: Շաս սփյուռքահայեր Ֆայասանը համարում են գյուղերում մարդասիրական աշխատանքներ կատարելու վայր կամ էլ ցանկանում են մկրտվել Սյունիքի կամ Արցախի վանքերից մեկում: Դրանով նրանց առաջնությունը ավարտված էր համարվում: Բարեգործությունը մնում է հարաբերությունների գլխավոր շարժիչ ուժը: Դրան է նպաստակառուցված մի շարք հաստատությունների (ԳԲԸՄ-ի, Ազնավուր հիմնադրամի, Գոկարդ Կարագոյալանի հիմնադրամի, Լիմսի հիմնադրամի, Գաֆեաճյան ընտանիքի հիմնադրամի, COAF-ի, եայլն) գործունեությունները: Սակայն Ֆայասանի եւ Սփյուռքի դերակատարների միջեւ համընդհանուր տեսլականը մարտավարական մշակութայինից զրկում է նրանց աշխատանքները: Կարեւորագույն հարցերի նկատմամբ (սոցիալ-սնտեսական զարգացում, ժողովրդագրական եւ կիրքեր անվսանգության խնդիրներ, եայլն) երկողմ անարբերությունը մղում է ուսուցումը սեւեռել լոկ Տեղատարածության միջազգային ծանաչման (ոչ դաժնակացիական) եւ Արցախի վրա: Նաեւ դասճառ է հանդիսանում, որ միայն

«Սփյուռքագետ» Ֆայասանը... կամ կորցնել այն

Ինքնիշխանության ասիճանական կորուստն ու Մոսկվայից կախվածության մեծացումը Ֆայասանին դարձրել են Ռուսաստանի ինքնավար օրգաններից մեկի նմանակը: Միակ այլընտրանքային արբերակը Ֆայասանը «սփյուռքագետներ» է: Դժբախտաբար մինչ օրս ուղիղ հակառակն է սեղի ունեցել: Մարդկային հզոր ռեսուրսներ զանգվածային կերպով թողեցին երկիրը Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի ժամանակ:

ԳԵՂԱՍ ԸՅՈՒՐՈՒՄՅԱԼ

«ՏՆՏԵՍՈՒՅՈՒՆ. ԼՎԱՒԻ ԱՊԱՍՏՈՒՄ»

նազանվարական գործընկերոջ մատուցել է լուծում, ուր մնաց՝ «Եվրոնյուզ»-ը: Կարծես այս երկրում նաեւ անմախաղետ մտեսայական աճ չկա, ոչ ավել ոչ ղակաս, ամբողջ 15 տկոս: Այս տեսաւարում... տնտեսական «քում»-ի վերաբերյալ ՀՀ վարչադատարոն ոչ ղակաս հնչելու հետեյալ փաստարկումը՝ երկրում առուելի չափի սւվերաւյին տնտեսություն ունեն: Ասւեց կառավարության միտում, տնտեսության ղասաստանատու կառավարիչների ու իրավ-տերմնդրական համակարգի բարձրագույն ղատարմաների ներկայությունը: Յուրոիմակ չիմուվնիկների այդ խումբը միլիոնավոր դրամներով աւխասավարձ ու ղարգեւատում է ստանում, հարմարավետ ու սափ աւխաստենյակներում մատում, վերջին արտարության ավտոմեքենաներից օգսւվում, արտերկրներ մատնագիտական այցերի մեկնում, արդումում ՀՀ ամենագոր ղատարմայի մման գնատատարկանին արժանատում՝ առուելի չափի սւվերաւյին տնտեսություն ունեն: Եթե այդ տնտեսություն ասւեծը Հայաստանի հանրադատությունը ասատագործան հիմնական ժամկետը սղատաձ ավտոմեքենաների ներմուծումն է ու օրտ անց դրամ Առուատտանի դատություն արտատանումը, այն լավագույն ցանկության դեղում էլ դսվար է տնտեսական գործունեություն համարել, փնզի հիտեցնում է միջոնող տեր ղատայի ղատությունը: Հանրադատության բացարձակ հատկաձն այտեղ որեւէ առնչություն չունի, գործընթացն իր կարգավիճակի հետ չի առնչւում, իմը դրա լավի կան վատի մատնակիցը չէ, գործ կան թե չկան իրեն չի վերաբերում: Կարծես ոչինչ, ու այդ ավտոմեքենաների

անվերջանալի ատարմանը խնդիրներ են ստեղծում արտատանում երկրի սահմանին, հարցեր առաջացնում մատասային աւխաստաններում, խոչընդոտում Հայաստանի հանրադատությունը բերւող ֆուտերի սահմանի արագ անցմանը: Այսկերդ մեր մտահոգությունների մտահոգությունը Լարսի անցակետում բերմատարների կիւրմետերով հերթեր են գայանում, աղտամներ են փչանում, ընկերություններ են սնանկանում, իսկ խոտացված լատտանավը չի մավարկում: Միայն ներմուծվող ցորենի 50 տկոսը ՀՀ հատմելու համար մվազագույնը 15-17 հարգար բերմատար է անհրաձտես, որոնցից մեկը հիմա, կողատարջված վիճակում, Կարբիի տներից մեկի բակում է: Գերխնդիրների մի ամբողջական ատարման, որի ոչ վերջն է երեւում, ոչ ղատատտանատում ղարգվում: Առուատտանի դատությունից ներմուծվող աղտամների ցանկում հանրատայտ ցորենից բացի, ատեն, տոմատի մատուկ է բերւում: ՀՀ եկոնոմիկայի մախարարության որեւէ ղատարմայ կարող է բացատրել, թե ինչու մենք այս արտարանմը արտատանողից դարձամք այն ներմուծող: Չէ՞ որ անգամ Մեծ Բրիտանիայի դետադանուիին եր հայտարարել, որ ժատայությունն ավարտելուց հետո Լոնդոնի սուղտերմարկետներում հայկական տոմատն է ընտրելու: Այդ իմնչ ղատատեց, որ մի ամբողջ ոլորտ հայտնվեց մերժվածի կարգավիճակում, լուիկ մեկողների աւխատտանմ անտեսվեց, առետրային ցանցում հայտնվեցին ղուտական «Կուբանսկիյե ղորոտորի»-ն, «Կուբանոչկա»-ն ու այլ անվանումներով մատուկներ:

Պատկերը մույն է այլ արտարատեսակների առումով, ատենք՝ ակոնոկալին խմիչքների, հյուերի ղարգայում, որոնք բարիս բուն իմատոսով հեղեղել են հայատտանյան առետրային ցանցը: Երկրում իրոք ժիմարատկան աւխուտություն է, իսկ ահա բնակարատների փակամետից սկսած միմչեւ սամատնգուցային միջոցներն ու էլետրատարերը բերւում են արտերկրներից: Եվ հարցը՝ ունենք արդոք տնտեսություն կոչվող թե համարվողի կարգավիճակով մի գործընթաց, հնչում է իմմատարտար: Իհարկե ունենք, հայտարարում է իւխաւությունը, անգամ տեղեղներում ենք հայտնվել:

Իսկ ահա փողատացին ատում է. լավ կիմեր միմչ այդ դետետա կանգում Երեւանի էլետրալատմերի գործարանը վերատատագործելիք, ժատանակակից էլլամղեր արտարտելիք, գուցե նաեւ սարավորումներ, որոնց ղատատարկը միլիոններով կա թե՛ մեր երկրում, թե՛ սարաձատարանում: Իսկ գուցե երեխաների համար ետանիվ հետմիվների արտարությունը վերակազմակերղեմք, ղարգ ու հատարակ ուտաղարկերի ղատատտանում ժավալեմք, մեր ուտանողներին գոհացմեմք, կենատարեւկառուների համար էլ առետրային սայլակներ արտարտելիք ու սուրսիղավորման համակարգով տրատարղեմք. էլ որն ատենք, էլ որը, ախր այմման բան կա անելու, որի մղատակով հարկավոր է ընղատենը փոքր ու միջին գործարարությունը խթանել, մարղկանց աւխատելու տրատարել, Հենց սա է որ չի ստացվում մերօրյա կառավարիչների մոտ, որոնք գերատատում ու նախընտրում են այլոց արտարաձող ներմուծելու գործեղաոնը, այլոց աւխատտանք տրատարելուց հարտացմեղը: Մեր ժատայությունների մատուցումն է, սղատարկումների կազմակերղումը, փող կոչվածը կուտակելը:

Չէ, իմչ-որ չի ստացվում ընկերներիցս մեկի հորղորով լավատտության տրվել ՀՀ տնտեսության կայացման առումով: Այն 150 հարգար աւխատատեղերը, որոնք իւխաւությունների հավատտամք ստեղծվել են 2018-ից հետո, թերետա լավատտության ոլորտից են, երբ ցանկալի է իրատտությունը: Այդ ղարատայում թերետա չէր հայտարարվի երկրում առուելի չափի սւվերաւյին տնտեսության մատին, որն, ավաղ, իրողություն է:

Տղտուր է, եթե այլ գնատատական չիմչեցմենք: 22.11.2022թ.

Գևային քաղաքականությունն անվերահսկելի է

Հատկապես հիվանդանոցների մերչանդայզում

Պալատի արձեղը մեկ օրվա համար 25 հարգար դրամ, բուձման համար անհրաձտես դետողրայի արձեղը՝ մոտ 10-15 հարգար դրամ, իսկ սմվելու համար դրամատայանակը ընկւձախտ է աղում:

Երեւանյան բժեկական կենտրոնների հարակից սարաձեներում գործող մերչային խանութներում գնային փողատականությունն անվերահսկելի է:

«Երեբունի» բժեկական կենտրոնի հարետանությամբ գսմվող մերչային խանութի գները, եթե համետատտեմք երեւանյան սուղտերմարկետների հետ, աղատ նկատելի կլինի գնային մեծ տարբերությունը: Օրիմակ՝ «7 դեյս» կուտատանը, եթե սուղտերմարկետներում

գինը տատանվում է 800-900 դրամի միջակայում, աղատ սվյալ խանութում 1100 դրամ արձե: «Սամղորա» կամ «Նոյան» հյուերը, որոնք միջինում արձեմ 600-650 դրամ, այտեղ արձեմ 750 դրամ, 300 դրամանոց ատկալաղե սալիկը՝ 400 դրամ, բանանի կիղոգրամն էլ, որ այլ խանութներում տատանվում է 650-800 դրամի սահմաններում, այտեղ 900-1000 դրամ է:

«Սետանից եկել հատել են էտտեղ, որ վիրատատսվեմ: 600 հարգար դրամ վիրատատության համար են վճարել, 50 հարգար էլ ղատախ: Երկրորդ օրն է, որ ղատաղած են, «դիտեղիկ» ղեթ է սմվեմ, բայց օրգամիզմս վերականգում են դրամատայանակիս վնատելով», - մեզ հետ

գրուցում ատում է տկիմ **Գայանեն**, որը բուձվում էր «Երեբունի» ԲԿ-ում:

Պեթ է նեղ, որ հիվանդանոցներին կից գործող խանութները ղատկանում են անհատների, եւ հիվանդանոցը ոչ մի կերղ իրավատու չէ վերատտել վերջիններիս գնային փողատկանությունը, սակայն ղատկան մարմիմները կարող են հարկեր վերցնելուց բացի նաեւ վերատտել սվյալ խանութներում տրող իրավիճակը:

Կարելի է ատել՝ մույն իրավիճակն է նաեւ «Արմենիա» ԲԿ-ում: Ի տարբերություն «Երեբունի» ԲԿ-ի, այտեղ գործում է ձատարան, սակայն հիվանդների հետ գրուցելիս ղարգ դարձավ, որ ձատարանում սնումղը այմման էլ համեղ չէ:

«Պալատում երեղ հղի ենք, երեղ էլ ձատարանից օգսվել ենք երկու անգամ ու այղման էլ գոհ չենք, նախընտրում ենք սնղղի որեւէ կետից ուտելիք ղատարղել: Եթե ղեթ է վճարեմ, օրիմակ, 2000 դրամ եւ արդումում սնումղը գցեմ աղբամանը, ավելի լավ է 500 դրամ ավել

վճարեմ առատման համար եւ օգսվեմ որակյալ սնղղից», - ատում է 30-ամյա **Հեղինեմ**: Այտղիսով ամեն անգամ մի մոր խնղղի հետ առնչվելիս կրկին ու կրկին անգամ հատկանում ենք, որ Հայատտանում կյանը իսկատղետ թանկ «հարոյք» է:

ՀԱՍՏԻՑ ԽՏԻՑԱՐՅԱԼ

Հուլիսի գիտության զարգացման համար

ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի եւ սպորտի նախարարության գիտության կոմիտեի եւ Կրասանի Շոթա Ռուսաստանի անվան գիտության ազգային հիմնադրամի միջեւ ստորագրվել է «Գիտության եւ տեխնոլոգիաների ոլորտներում համագործակցության մասին» հուլիսի:

Հուլիսի նպատակն է ձեռնարկել եւ ամրադրել Հայաստանի եւ Կրասանի գիտականների եւ գիտահետազոտական խմբերի միջեւ համագործակցությունը փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող ոլորտներում: Նախատեսվում են համատեղ հետազոտական ծրագրեր, գիտական անձնակազմի, հասկալիքային տրամադրությունների փոխանակման ծրագրեր, գիտագործակցական հանդիպումներ, սեմինարներ, գիտաժողովներ: Կող-

մերը կհամագործակցեն նաեւ միջազգային սարքեր հարթակներում ներկայանալու հարցում:

Նախատեսվում է մշակել առաջարկներ՝ Եվրոպական միության «Հորիզոն Եվրոպա» հետազոտությունների եւ նորարարության ծրագրին համատեղ մասնակցելու համար:

Կրասանի Շոթա Ռուսաստանի անվան գիտության ազ-

գային հիմնադրամի սնորհության հետ ձեռք է բերվել լայնամասշտաբային համագործակցություն՝ հուլիսի զարգացման միջոցառումների իրականացման ժամկետների շրջանում:

Ամուսնու հուլիսի իրականացումը կնպաստի գիտության զարգացմանը մեր երկրում:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Լողացող արեւային կայան երեւանյան լճում

Հայաստանի վերականգնվող էներգետիկայի եւ էներգախնայողության հիմնադրամի եւ ֆրանսիական NEPSEN կազմակերպության հետ մշակվել է «Հայաստանում լողացող արեւային կայանների զարգացման ծրագիր»: Ուսումնասիրվել է Հայաստանի ջրային ռեսուրսներն ու դրանց վրա լողացող արեւային կայանների կառուցման հնարավորությունը: Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Ֆրանսիայի ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարության FASEP ծրագրի կողմից:

Նախատեսվում է Երեւանյան լճի վրա կառուցել շուրջ 150 կՎտ դրվածային հզորությամբ փորձնական լողացող արեւային ֆոտովոլտային կայան: Այն զբաղեցնելու է մոտ 3000 քառակուսի մետր տարածք: Կայանը լինելու է հիմնադրամի սեփականությունը: Հիմնադրամը ստանալու է էլեկտրաէներգիայի գնման երաշխիքով էլեկտրաէներգիայի արձագանքային լիցենզիա: Տարեկան կարող է արձագանքել ավելի քան 200 հազար ԿՎտ էլեկտրական էներգիա:

Երեւանյան լիճը արհեստական ջրամբար է Երեւանի հարավ-արեւմուտքում Հրազդանի կիրճում՝ 908 մ բարձրության վրա: Մակերեսը 0,65 քառակուսի կիլոմետր է, միջին խորությունը՝ 8 (առավելագույնը՝ 18 մ), ջրի ծավալը՝ 4,8 միլիոն խորանարդ մետր, օգտակարը՝ 0,7 միլիոն խորանարդ մետր:

Լիճը կառուցվել է Հրազդան գետի հոսքը կանոնավորելու եւ ջրերն օգտագործելու համար: Պատվարը հողային է՝ երեսուցյակաձեղքով եւ արհեստական սալիկներով, երկարությունը՝ 480 մ, առավելագույն բարձրությունը՝ 29 մ: Կամրջի դեր է կատարում Երեւանի աջափնյա եւ ձախափնյա շրջանների միջեւ: Լճի ափերը մասնակիորեն բեռնադրված են: Երեւանյան լիճը հսկայական նշանակություն ունի շրջակա միջավայրի միկրոկլիմայի եւ բազմաբույսի հանգստի գոտու ձեւավորման համար: Լճից սկսվում են Էջմիածնի եւ Փարախի ջրանցքները: Կառուցվել է 1970 թվականին՝ նախկին Նոր Կողբ գյուղի տարածքում:

Սարքավորումների ձեռք բեր-

ման համար նախատեսվում է իրականացնել 90 միլիոն դրամի ներդրում: Կատարվել են աշխատանքներ՝ 300 հազար դրամ միջին աշխատավարձով: Արժեքները ստանալու համար ներկայացված առաջարկների արժեքը կազմում է 55.7 միլիոն դրամ: Մասնատրամադրության արժեքները կազմում է 4 միլիոն դրամ: ՀՀ էներգետիկայի զարգացման ռազմավարության մեջ նախատեսվում է, որ մինչեւ 2030թ. արեւային էներգիայի օգտագործման բաժինը հասցնել առնվազն 15 տոկոսի:

Հարկ է նշել, որ 2022թ. հոկտեմբերի 1-ի դրությամբ վերականգնվող էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործմամբ (բացառությամբ փոքր հիդրոէլեկտրակայանների) էլեկտրաէներգիա արձագանքող կայանների թիվը կազմում է 48: Նրանց գումարային հզորությունը կազմում է 133,8 ՄՎտ, իսկ էլեկտրաէներգիայի փաստացի միջին արտադրությունը՝ 292,1 միլիոն ԿՎտ: Կառուցվող կայանների գումարային հզորությունը կազմում է 150,7 ՄՎտ, արտադրանքը՝ 351,3 միլիոն ԿՎտ: Ներդրումների ծավալը կկազմի 61,6 միլիարդ ՀՀ դրամ: 2023թ. լրանում է Հայաստանի էներգետիկայի 120 -ամյակը:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ
Հայկական էներգետիկական ակադեմիայի հիմնադիր նախագահ, Ռուսաստանի բնագիտության ակադեմիայի պրոֆեսոր

Առցանց գամբյուղով գնումներ

«Թե՛ժ առաջարկ, գործում է 30% զեղչ», «սեսականին առկա է», «դասասխանել ենք անձնական նամակով», «սեսականին դասվերով է, դասվերը հասնում է 15-20 աշխատանքային օրվա ընթացքում»:

Նման արձագանքները հանդիպում է սոցիալական հարթակներում գրանցված յուրաքանչյուր օգտատեր: Համացանցի զարգացմանը զուգահեռ մեր կենցաղ մտավ օնլայն գնումներ կատարելու հնարավորությունը: Շատ սեսականներն ունենում են աշխատանքային գործիքի հնարավորությամբ սկսեցին ավելի լայն շրջանակներ ընդգրկել իրենց բիզնեսի սարածման եւ զարգացման գործում: Եվրոպայից մինչեւ ասիական երկրներ եւ Կովկաս յուրաքանչյուր ով կարող է գնել կամ վաճառել հագուստ, կոսմետիկ միջոցներ, սեփական, անգամ երկաթյա դարձակներ:

Այստեղ իրականությունը եւ առաջարկվող առաջնիք նկարից որակը հասկանալու հնարությունները սարքեր են, ֆանգի զուգահեռ հանդիպում են իրականությանը ու առաջնիք նկարագրին չհամապատասխանող մեծաթիվ դեմքեր, որոնց բախվում են սպառողները:

«Վերջերս դասվիրել էի գեղեցիկ էջանից: Էջում ըստ նկարի ու առաջնիք նկարագրության ենթադրել էի, որ այն առկա էր դասվերով, բայց դասվերը վերցնելուց հետո հասկացա, որ այն ոչ միայն առկա էր, այլև ընդհանրապես չէր համապատասխանում սկյալ խանութի ներկայացրած առաջնիքին», - ասում է 22-ամյա Արիստես:

Օնլայն խանութներից օգտվող ֆաղափառների սեսակետները սարքեր են այս հարցում. 25-ամյա Անուշը մեզ հետ

գրուցում նշեց, որ հետևում է օնլայն խանութներին, բայց նշեց իրողությամբ լայնամասշտաբային բացառում է գնումները, ֆանգի կարելու է առաջնիքը սեսակետը, որակը ու չափերը ստուգել հասկանալով: Սակայն ծանրաբեռնված առօրյա ու գրաֆիկ ունեցող անհասներին օգնություն են հասնում հեռուց ման վաճառատները՝ խնայելով ժամանակը:

«Ինձ մեծամասամբ ավելի հարմար է օնլայն կատարել գնումներ, ֆանգի որ երկու բաղկերիս հետ դժվար է հաճախակի խանութներ այցելել: Բավական հաճախ են օգտվում օնլայն խանութներից, գնում են եւ սեսական դարձակներ, եւ հագուստ, անգամ խնամքի դարձակներ: Շատ դեմքերում գոհ են, դասահում են նաեւ առաջնիք նախնական նկարագրությունը չհամապատասխանող դեմքեր, որոնք վերադարձնում են ոչ համարժեք լինելու դարձակով», - դասնում է 28-ամյա Մարիստես:

Չնայած սիրող իրավիճակին՝ կան կայացած եւ հայտնի խանութներ, որոնք վստահությունը առաջին դասվերից հետո ամրադրվում է հաճախորդ-վաճառող հետադարձ

կապի շնորհիվ: Օնլայն հարթակում իրական հետևողների կողմից թողնված մեկնաբանությունները շատ դեմքերում հիմք են հանդիսանում կարծիքի նախնական ձեւավորման համար: Ի դեպ, սոցիալական հարթակներում հասանված շատ բիզնեսներ շահույթով լայնամասշտաբային օնլայն վաճառքին զուգահեռ անցնում են սեփական խանութ-սրահն ունենալուն, իսկ օնլայն իրականությունն այնքան է սերտաճել, որ դարձել է աշխատանքային գործիք:

«Այլեւ այցեֆառ չենք տեսնում այցելուներին, այլ միանգամից առաջարկում ենք միանալ սոցիալական հարթակներում գործող մեր էջերին, որոնք անհրաժեշտ բոլոր տեղեկությունները կան թե՛ առաջնիքի, թե՛ գնային ֆաղափառության մասին», - ասում է 33-ամյա Նանես, որը զբաղվում է օնլայն վաճառքով:

Ի դեպ, հարկային դաշտը դեռեւս չի վերահսկում օնլայն խանութները, ինչն իր հերթին անհավասար լայնամասշտաբային սեսակետներ է ստեղծում գրանցված եւ գործող բիզնեսների համար:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Ճավակցություն

«Ազգ»-ի խմբագրությունը վճարված է իր աշխատակից, azg.am կայքէջի խմբագիր Նաիր Յանին՝ իր դարձակով՝ Վազգեն Փայսյանի մահվան կադակցությամբ, որը դասահեց 22 նոյեմբերին, Տավուշի մարզի Բերդ ֆաղափում, 85 տարեկան հասակում:

«ԱԶԳ» ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակչության LU տարի
Հրատարակիչ
«ՎԱԶՄՆ ԹԵԹԵՅԱՆ»
սոցիալ-մշակութային
հիմնադրամ
Երեւան 0010, Եզնիկ Կողբացի
20/3
e-mail: azgdaily@gmail.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱՆՆԱՐ ԱՆՆԱՐԵՆԻ
Հասցեակցություն (գովազդ)
հեռ. 010 582960
Համակարգչային ծառայություն
«Ազգ» թերթի
«AZG» Weekly
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN
Phone: 374 010 582960
20/3 Yeznik Koghbatsi st.,
Yerevan, Armenia, 0010